

IFRS 10 -STANDARDIN VAIKUTUKSET SUOMALAISTEN JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖKSIIN 2014 LÄHTIEN

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Tuula Kokkarinen	
Työn nimi IFRS 10 -standardin vaikutukset suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden tilinpäätöksiin 2014 lähtien	
Päiväys	23.5.2017
Sivumäärä/Liitteet	31 + 5
Ohjaaja(t) Sirpa Grönholm	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
<p>Tiivistelmä</p> <p>IASB julkaisi niin sanotun konsolidointistandardipaketin toukokuussa 2011. Uudet standardit tulivat EU-maissa pakollisina voimaan julkisesti noteeratuille yhtiöille 1.1.2014 lähtien ja toivat mukanaan muutoksia konsernitilinpäätöksiin, muun muassa konsernin määräysvallan määrittelyyn ja yhteisjärjestelyjen yhdistelyyn sekä muutoksia liitetietovaatimuksiin. Muuttuneet standardit ovat: IFRS 10 Konsernitilinpäätös, IFRS 11 Yhteisjärjestelyt, IFRS 12 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä, IAS 27 Erillistilinpäätös ja IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrytyksiin.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä olennaisia vaikutuksia IFRS 10 -standardilla on ollut suomalaisen julkisten osakeyhtiöiden konsernitilinpäätöksiin. Tavoitteena oli esimerkiksi selvittää, miten konsernin määräysvallan määrittely on muuttunut ja mitä muutoksia se on tuonut konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen osalta.</p> <p>Opinnäytetyössä esitellään ensin organisaatiot, jotka laativat kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja, sekä selvitetään miksi IFRS-standardit on otettu Suomessa käyttöön. Tämän jälkeen tarkastellaan IFRS 10 -standardia sekä sen tuomia muutoksia konsernitilinpäätöksiin. Tutkimuksen rajauksena toimi IFRS-normiston mukainen konsernitilinpäätös ja siihen liittyvät standardit.</p> <p>IFRS 10 -standardi edellyttää, että jokainen emoyritys, jolla on määräysvalta yhteen tai useampaan toiseen yhteisöön, esittää konsernitilinpäätöksen. Laatimisen peruste on määräysvalta, jonka periaatetta tulee soveltaa sen tunnistamiseksi, onko emoyrityksellä eli sijoittajalla yksin tai yhdessä tytäryritystensä kanssa määräysvalta toisessa yhteisössä. Uutta IFRS 10 -standardissa on se, että yrityksen ei tarvitse hallita toista yritystä suoraan esimerkiksi äänivaltaosuuden tai sopimuksen perusteella, jotta sille syntyy määräysvalta toiseen yritykseen, vaan määräysvallan määrittely on periaatepohjaista.</p> <p>Esimerkiksi, jos sijoittajalla on de facto -määräysvalta tilanteessa, jossa sijoittajalla on merkittävästi enemmän äänioikeuksia kuin yhdelläkään muulla äänioikeuksien haltijalla ja muut osakeomistukset ovat laajalle hajautuneita. Tällöin voi syntyä tilanne, että alle puolet kaikista äänioikeuksista riittää tuottamaan sille enemmistön yhtiökokouksessa ja näin ollen synnyttämään määräysvallan.</p>	
Avainsanat IFRS standardit, konserni, tilinpäätös, määräysvalta, muutos	

Field of Study Social Sciences, Business and Administration			
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration			
Author(s) Tuula Kokkarinen			
Title of Thesis The impact of IFRS 10 on the financial statements in Finnish listed companies since 2014			
Date	23.5.2017	Pages/Appendices	31 + 5
Supervisor(s) Sirpa Grönholm			
Client Organisation /Partners			
<p>Abstract</p> <p>The IASB published a new Consolidation package of Standards in May 2011. The new standards were effective in the listed companies in the EU-countries from the beginning of 2014, and they brought changes to the consolidated financial statements, inter alia a new control model of a group, change to the consolidation of Joint Arrangements, and changes with disclosure requirements. The amended standards are: IFRS 10 Consolidated Financial Statements, IFRS 11 Joint Arrangements, IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities, IAS 27 Separate Financial Statements and IAS 28 Investments in Associates and Joint Ventures.</p> <p>The objective of this thesis was to clarify how the IFRS 10 -standard has essentially influenced the consolidated financial statements in the listed companies in Finland. The aim was for example to clarify, how the control model of a group has been changed, which entities are considered to be controlled, and therefore consolidated in a group.</p> <p>First, the thesis presents the organisations that make the International Financial Reporting Standards and the reasons why the IFRS-standards have been implemented in Finland. After that the thesis studies the IFRS 10 -standard and the changes with to the consolidation of consolidated financial statements. The scope of the study covers IFRS-compliant consolidated financial statements and other standards related to it.</p> <p>IFRS 10 requires an entity manifesting the parent that controls one or more other entities subsidiaries to present consolidated financial statements. The basis for the preparation is control. The principle of control must apply to identify whether an investor controls an investee. The new control definition of IFRS 10 reflects the fact that an investor can achieve power over an investee in many ways, not just through voting rights or with contracts.</p> <p>To exemplify, the scenario presumes that an investor has a de facto -control in a situation where an investor holds significantly more voting rights than any other vote holder and the other shareholdings are widely dispersed. Then, the investor can have power over an investee at a shareholders' meetings even if an investor holds less than 50 per cent of voting rights of that particular investee.</p>			
Keywords			
IFRS Standards, consolidated company, financial statements, control, change			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
1.1	Opinnäytetyön tavoite ja toteutus	5
1.2	Rajaus ja lyhenteet	6
2	KANSAINVÄLINEN TILINPÄÄTÖSRAPORTOINTI	7
2.1	Tilinpäätösstandardien laatijat	7
2.2	IFRS Euroopan yhteisön alueella	8
3	IFRS-TILINPÄÄTÖS.....	9
3.1	Konsernitilinpäätöksen esittäminen 1.1.2014 lähtien.....	10
3.2	Hankintalaskelma - IFRS 3.....	12
3.3	Määräysvalta - IFRS 10	13
3.4	Määräysvallan analysointi	14
3.4.1	Sijoituskohteen tunnistaminen	16
3.4.2	Merkityksellisten toimintojen tunnistaminen	16
3.4.3	Sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja koskevien päätöksien teko.....	17
3.4.4	Sijoittajan merkityksellisiin toimintoihin liittyvän vallan olemassaolon arviointi	18
3.4.5	Muuttuvien tuottojen riskin arviointi	22
3.4.6	Vallan käytön ja tuottojen välisen yhteyden arviointi	22
3.5	Keskeiset muutokset – IFRS 10.....	23
4	RAPALA VMC OYJ – IFRS 10	25
4.1	Konsolidointiperiaatteet.....	25
4.2	Tytäryritykset	27
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	30
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	32
	LIITE 1: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN TULOSLASKELMAT.....	34
	LIITE 2: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN TASE	35
	LIITE 3: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA	36
	LIITE 4: RAPALA VMC OYJ, LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA.....	37
	LIITE 5: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIYRITYKSET	38

1 JOHDANTO

IFRS-standardit (International Financial Reporting Standards) ovat kansainvälinen tilinpäätösnormisto, jota sovelletaan noin 100 maassa, joko lainsäädäntöön perustuen tai vapaaehtoisesti. IFRS-normistoa kehitetään jatkuvasti ja sen soveltamisvelvollisuus perustuu Euroopan Unionin antamalle IAS-asetukselle, jonka perusteella EU:n alueella toimivien julkisesti noteerattujen yhtiöiden on pitänyt noudattaa IFRS-standardeja vuodesta 2005 lähtien tilinpäätöstään laatiessaan. IAS-asetuksen tavoitteena on tukea EU:n tavoitetta luoda tehokkaat ja vapaasti liikkuvat eurooppalaiset pääomamarkkinat. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1606/2002; Haaramo 2012, 21.)

Viime vuosina IFRS-raportointi on laajentunut ja siitä on tullut maailmanlaajuinen raportointistandardisto, josta johtuen IASB (International Accounting Standards Board) haluaa parantaa olemassa olevien standardien käytettävyyttä. Myös maailmanlaajuinen vuoden 2008 rahoituskriisi on vaikuttanut IFRS-standardien uudistamiseen. Rahoituskriisistä johtuen IASB joitui päivittämään projekti-aikatauluun ja yksi kriisin johdosta nopeutettu projekti oli konsernitilinpäätöksen yhdistelyperiaatteisiin liittyvä hanke. (KPMG 2013.)

IASB julkaisi vuonna 2011 niin sanotun *konsolidointistandardipaketin*. Yhteisöjen tuli soveltaa muutuneita ja uusia standardeja muualla kuin EU:ssa jo 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Uudet standardit tulivat EU-maissa pakollisina voimaan 1.1.2014 lähtien ja toivat mukanaan muutoksia pörssiyhtiöiden konsernitilinpäätöksiin, muun muassa konsernin määräysvallan määrittämiseen ja yhteisjärjestelyjen yhdistelyyn sekä muutoksia liitetietovaatimuksiin. Muuttuneet standardit ovat: *IFRS 10 Konsernitilinpäätös*, *IFRS 11 Yhteisjärjestelyt*, *IFRS 12 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuskista muissa yhteisöissä*, *IAS 27 Erillistilinpäätös ja IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin*. (KPMG 2014, 7 - 8.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan IFRS 10 konsernitilinpäätös -standardin tuomia muutoksia suomalaisten listattujen yhtiöiden konsernitilinpäätöksiin. Tarkoituksena on kehittää opinnäytetyön tekijän omaa osaamista IFRS-raportoinnista. KPMG:n (2013) mukaan IFRS-standardien mukaisesti raportoivien yritysten määrä on lisääntynyt huomattavasti, joten IFRS-normiston osaaminen on edellytys yhä useammassa laskentatoimen tehtävässä.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja toteutus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää tiivistetysti, mitä olennaisia vaikutuksia uudella IFRS 10 -standardilla on ollut käytännössä suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden konsernitilinpäätöksiin. Tavoitteena on esimerkiksi selvittää, miten konsernin määräysvallan määrittäminen on muuttunut ja mitä muutoksia se on tuonut konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen osalta.

Työn lähteitä ovat olleet kansainväliset tilinpäätösstandardit ja kansainväliseen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöön perehtyneiden asiantuntijoiden teokset sekä lainsäätäjien internet-sivut.

Johdannon jälkeen opinnäytetyö etenee siten, että toisessa luvussa luodaan katsaus kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja laativiin organisaatioihin, sekä selvitetään miksi IFRS-standardit on otettu Suomessa käyttöön ja milloin niitä tulee käyttää. Kolmannessa luvussa käsitellään IFRS-konsernitilinpäätöksen esittämisen perusvaatimuksia ja tarkastellaan muuttunutta määräysvallan määrittystä sekä muita konsernitilinpäätöksen yhdistelyperiaatteisiin liittyviä sääntöjä. Neljännessä luvussa tutkitaan, miten edellä mainittuja tietoja on käsitelty Rapala VMC OYJ:n konsernitilinpäätöksessä. Tiedot on kerätty Internetistä, yhtiön vuoden 2014 tilinpäätöksestä. Lopuksi tehdään yhteenveto opinnäytetyöstä, sekä esitellään johtopäätökset. Opinnäytetyössä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Kvalitatiivinen tutkimusote sisältää useita eri suuntauksia, tiedonhankinta- ja analyysimenetelmiä sekä tapoja tulkita aineistoja. Ei ole yhtä oikeaa tapaa tehdä laadullista tutkimusta, jokainen tutkimus on omanlaisensa versio tutkittavasta ilmiöstä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

1.2 Rajaus ja lyhenteet

Opinnäytetyö rajataan koskemaan julkisen osakeyhtiön konsernitilinpäätöstä ja siihen liittyviä keskeisiä IFRS-standardeja. Pois rajataan kuitenkin standardit, jotka koskevat ensimmäistä kertaa IFRS-normiston mukaisesti raportoivia yhtiöitä.

Opinnäytetyössä käytetyt lyhenteet:

EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EU	Euroopan unioni
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standard(s)
IASB	International Accounting Standards Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standard(s)
IOSCO	International Organisation of Securities Commissions
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
SIC	Standing Interpretation Committee of the IASB
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
YK	Yhdistyneet Kansakunnat

2 KANSAINVÄLINEN TILINPÄÄTÖSRAPORTOINTI

Yritystoiminnan kansainvälistymisen myötä myös sijoittaminen on laajentunut yli valtioiden rajojen. Sijoituskohteet sisältävät sekä kotimaisia että ulkomaisia kohteita. Eri maiden tilinpäätöskäytännöt kuitenkin poikkeavat toisistaan siinä määrin, että tilinpäätösasiakirjojen sisältämä informaatio ei aina ole suoraan vertailukelpoista eri valtioissa toimivien yritysten välillä. Pääomien vapaan liikkuvuuden myötä yli valtioiden rajojen, on syntynyt tarve tilinpäätöskäytäntöjen yhdenmukaistamiseen eli harmonisointiin. Etenkin toimittaessa arvopaperimarkkinoilla, sijoittajat vaativat samoihin periaatteisiin perustuvan tilinpäätösinformaation tuottamista sijoituspäätöstensä tueksi. (Haaramo 2012, 27 - 28.)

2.1 Tilinpäätösstandardien laatijat

International Accounting Standards Board, IASB eli entinen International Accounting Standards Committee, IASC on jo 1970-luvulta lähtien antanut kansainvälisiä tilinpäätöksen laadintaa ja esittämistä koskevia standardeja. Tilinpäätösten harmonisointityötä ovat aikaisemmin harjoittaneet myös Yhdistyneet Kansakunnat ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö, OECD. Tultaessa 2000-luvulle YK:n ja OECD:n työ tilinpäätössuosituksen antajina väheni, ja se on nykyään suuntautunut enemmän periaatteellisempiin yhtiön hallinnointi -kysymyksiin. IASB:n asema sitä vastoin on vahvistunut vuosikymmenten aikana, ja se on tehnyt yhteistyötä muun muassa arvopaperimarkkinoiden valvontaviranomaisia edustavan International Organization of Securities Commissions, IOSCO:n kanssa vuodesta 1995 lähtien. Yhteistyön tavoitteena on ollut IFRS-normiston hyväksyminen kaikissa kansainvälisissä listautumistilanteissa. (Haaramo 2012, 28 - 30.)

IFRS Foundation ja IASB perustettiin vuonna 2001 korvaamaan edellä mainittu IASC. IFRS säätiö on itsenäinen voittoa tavoittelematon organisaatio, joka palvelee yleistä etua kehittämällä kansainvälistä tilinpäätössääntelyä, jotta sijoittajat ja muut osapuolet voisivat tehdä tiedostettuja taloudellisia päätöksiä. IFRS säätiön hallitukseen on valittava kuusi jäsentä Aasiasta/Tyynen meren alueelta, kuusi Euroopasta, kuusi Pohjois-Amerikasta, yksi Afrikasta, yksi Etelä-Amerikasta ja kaksi jäsentä muualta. Säätiön hallitus nimittää jäsenet IASB:hen (tällä hetkellä 11 kansainvälistä jäsentä) sekä tulkintaohjeita antavaan komiteaan IFRS Interpretations Committee, IFRIC (tällä hetkellä 14 jäsentä). Organisaatioon kuuluu myös muun muassa neuvoa-antava toimikunta IFRS Advisory Council sekä organisaation julkista tilivelvollisuutta valvova Monitoring Board. Lisäksi IASB toimii yhteistyössä esimerkiksi kansainvälisten tilintarkastusyhteisöjen kanssa. IASB:n laatimat standardit ovat nimeltään IFRS-standardeja eli International Financial Reporting Standards. Entisen IASC:n laatimat standardit ovat puolestaan IAS-standardeja eli International Accounting Standards ja niiden tulkintaohjeita antoi Standing Interpretations Committee eli SIC. (IFRS Foundation / IASB 2016.)

IASB on sopinut myös Yhdysvaltojen Financial Accounting Standards Boardin, FASB:n kanssa vuonna 2002 lähentymisprojektista (The Norwalk Agreement), jonka tavoitteena on kehittää laadukkaita, keskenään yhteensopivia standardeja, joita voitaisiin käyttää sekä kansallisissa että kansainvälisissä listautumistilanteissa. IASB ja FASB julkaisivat 2006 uuden yhteistyösopimuksen (A Road-map for Convergence between IFRSs and US GAAP – 2006-2008, Memorandum of Understanding between

the FASB and the IASB). Sopimuksen tavoitteena on standardien yhdenmukaistaminen, jotta IFRS-normistoa käyttäviä, Yhdysvalloissa listautuneita ulkomaisia yhtiöitä koskevista lisäraportointivaatimuksista voitaisiin luopua. (Haaramo 2012, 34.)

2.2 IFRS Euroopan yhteisön alueella

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto antoivat 19. päivänä heinäkuuta 2002 asetuksen (EY) N:o 1606/2002, kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta Euroopan yhteisön alueella. Asetuksen tavoitteena oli yhdenmukaistaa julkisesti noteerattujen yhtiöiden konsolidoidut tilinpäätökset ja varmistaa tilinpäätösten läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden korkea taso ja turvata näin yhteisön pääomamarkkinoiden ja sisämarkkinoiden tehokas toiminta. Asetuksessa kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan IASB:n antamia tai hyväksymiä IAS-standardeja, IFRS-standardeja ja niitä koskevia SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Jäsenvaltion lainsäädännön alaisten yhtiöiden on pitänyt laatia konsolidoidut tilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti 1.1.2005 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin sallia tai vaatia, että myös muut kuin julkisesti noteeratut yhtiöt laativat tilinpäätöksensä hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1606/2002.)

Suomen kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisen, jonka liikkeeseen laskemat arvopaperit ovat kaupankäynnin kohteena Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa säännellyllä markkinalla, on laadittava tilinpäätöksensä ja konsernitilinpäätöksensä IAS/IFRS-standardeja noudattaen. Myös muu kuin edellä mainittu kirjanpitovelvollinen voi laatia tilinpäätöksensä tai konsernitilinpäätöksensä kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti, jos sen kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto tarkastetaan tilintarkastuslain mukaisesti. (KPL 1997/1336; 2015/1620, 7 a: 1 – 3 §.)

Suomessa Finanssivalvonta valvoo Nasdaq Helsinki Oy:n eli Helsingin Pörssin osalta säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden, joukkovelkakirjojen ja muiden arvopaperien liikkeeseenlaskijoiden tiedonantovelvollisuutta. Finanssivalvonta valvoo niin kutsutun kotivaltioperiaatteen mukaisesti ensisijaisesti Helsingin Pörssissä listattuja suomalaisia liikkeeseenlaskijoita ja myös suomalaisia liikkeeseenlaskijoita, joiden arvopaperi on listattu muualla Euroopan talousalueella sijaitsevalla säännellyllä markkinalla. Valvonnan tavoitteena on arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnetun luottamuksen ylläpitäminen. Keskeisessä osassa valvontaa on listayhtiöiden tiedonantovelvollisuuden ja tilinpäätösten valvonta, millä pyritään turvaamaan sijoittajainformaation luotettavuus, avoimuus, oikea-aikaisuus ja tasapuolisuus. (Finanssivalvonta 2015.)

3 IFRS-TILINPÄÄTÖS

Haaramon (2012, 32) mukaan IFRS-normisto muodostuu kolmesta tilinpäätösinformaatiota sääntelevästä osasta:

1. Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat yleiset perusteet (Framework)
2. Kansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS, International Financial Reporting Standards ja aikaisemmin IAS, International Accounting Standards)
3. Tulkintaohjeet (IFRIC, IFRS Interpretation Committee ja aikaisemmin SIC, Standing Interpretations Committee)

IFRS-tilinpäätöksen yleiset esittämisvaatimukset sisältyvät IAS 1 Tilinpäätöksen esittäminen -standardiin ja yksittäisiä eriä koskevat säännökset sisältyvät kyseistä erää käsittelevään IFRS-standardiin. IAS 1 määrittää perusteet tilinpäätöksen esittämiselle, sen tavoitteena on vertailukelpoisuuden varmistaminen yhteisön omien ja muiden yhteisöjen eri tilikausien tilinpäätösten kanssa. IAS 1 -standardia sovelletaan kaikkiin IFRS-normiston mukaan laadittaviin tilinpäätöksiin. Standardien lisäksi IFRS-tilinpäätöstä ohjaa IASB:n vuonna 2010 julkaisema *Taloudellisen raportoinnin käsitteellinen viitekehys (The Conceptual Framework for Financial Reporting)*, joka korvasi Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat yleiset perusteet (Framework). (KPMG 2013, 1 – 2.)

KPMG:n (2013, 2) mukaan IFRS-tilinpäätöksessä esitetään seuraavat tilinpäätöslaskelmat:

- tase (tietyissä tapauksissa myös lisätase vertailukauden alussa),
- kauden voittoa tai tappiota ja muita laajan tuloksen eriä osoittava laskelma,
- oman pääoman muutoksia kuvaava laskelma ja
- rahavirtalaskelma.

IAS 1 sallii käytettävän myös muita kuin IAS 1:ssä käytettyjä nimityksiä. Esimerkiksi otsikon "kauden voittoa tai tappiota ja muita laajan tuloksen eriä osoittava laskelma" asemasta voidaan käyttää otsikkoa "laaja tuloslaskelma". Tilinpäätöslaskelmien lisäksi tilinpäätöksessä esitetään *liitetiedot*, joista käy ilmi tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja muita selventäviä tietoja. Lisäksi Suomen lainsäädännön mukaan tietyt ehdot täyttävien yritysten on laadittava myös *toimintakertomus*, joka liitetään erillisenä asiakirjana IFRS-tilinpäätökseen. (KPMG 2013, 2 - 3.)

IASB:n mukaan tilinpäätöstä voidaan kutsua IFRS-tilinpäätökseksi vain, jos se täyttää kaikkien IFRS-standardien vaatimukset. Suomalaisen yhtiön on kuitenkin otettava IFRS-tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa huomioon myös suomen lainsäädännössä asetetut lisävaatimukset IFRS-standardien lisäksi. Toimintakertomusta koskevia lisävaatimuksia on esimerkiksi kirjanpitolain (KPL 1997/1336) 3 luvun 1 §:ssä ja 6 luvun 2 §:ssä ja osakeyhtiölain (OYL 2006/624) 8 luvun 5-8 §:ssä sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa. Rahoitusvälineitä koskevia säännöksiä on Kauppa- ja teollisuusministeriön eli nykyisen Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa (1315/2004) 9-10 §. Listayh-

tiöitä koskevat edellisten lisäksi arvopaperimarkkinalaki (AML 746/2012), valtionvarainministeriön asetus (VMA 1020/2012) arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta sekä Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuudesta. (KHT-yhdistys 2014, 6 – 8.)

Monet suomalaiset listayhtiöt laativat emoyhtiön tilinpäätöksen noudattaen suomalaista kirjanpitolainsäädäntöä ja konsernitilinpäätöksen noudattaen IFRS-standardeja. Tällaisessa tapauksessa tilinpäätösaineisto voidaan esittää KHT-yhdistyksen (2014, 344) mukaan esimerkiksi seuraavassa järjestyksessä:

- sisällysluettelo
- toimintakertomus
- konsernitilinpäätös (IFRS):
 - tuloslaskelma (jos esitetään erillään seuraavasta), laaja tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, laskelma oman pääoman muutoksista, liitetiedot
- emoyhtiön tilinpäätös (FAS):
 - tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, liitetiedot
- tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitukset
- luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista.

Jos molemmissa liitetiedoissa joudutaan esittämään samoja tietoja, voidaan emoyhtiön liitetiedoissa viitata konsernitilinpäätöksen asianomaiseen kohtaa. Samoja tietoja ei tarvitse toistaa, kunhan kiinnitetään huomio siihen, että viittaus on selkeä. (KHT-yhdistys 2014, 344.) Pääsääntöisesti emoyhtiön ja tytäryritysten tilinpäätökset päivätään samalle päivälle. Jos tytäryrityksen tilikausi poikkeaa emoyrityksen tilikaudesta, tytäryritys laatii väli-tilinpäätöksen konsernitilinpäätöksen tilinpäätöspäivälle. Väli-tilinpäätöstä ei tarvitse tehdä, jos tilinpäätöspäivät eroavat toisistaan enintään kolme kuukautta ja tytäryrityksen tilinpäätöstä oikaistaan näiden päivien välillä tapahtuneiden merkittävien liike- ja muiden tapahtumien vaikutuksilla. (Haaramo 2012, 490.) Listatun yhtiön on julkaistava tilinpäätöksensä ja toimintakertomuksensa sekä tilintarkastuskertomus viimeistään kolme viikkoa ennen sitä yhtiökokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden sisällä tilikauden päättymisestä. (AML 7: 5-8 §.)

3.1 Konsernitilinpäätöksen esittäminen 1.1.2014 lähtien

Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on antaa informaatiota usean eri yrityksen muodostamasta taloudellisesta kokonaisuudesta. Konsernitilinpäätös perustuu yritysten väliselle määräysvallan käsitteelle. Tytäryritysten lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään huomattavan vaikutusvallan alaiset osakkuusyritykset ja yhteisen määräysvallan mukaiset osuudet yhteisyrityksistä. (Haaramo 2012, 473.) Sijoituskohte yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, jona sijoittaja on saanut määräysvallan sijoituskohteessa, ja yhdisteleminen lopetetaan, kun sijoittaja menettää määräysvallan (Komission asetus (EU) n:o 1254/2012, 5). Konsernitilinpäätöksen laadintaan käytetään yhtenäisiä laatimisperiaatteita samanlaisiin liike- ja muihin tapahtumiin. Tilinpäätökset yhdistellään siten, et-

tä emo- ja tytäryritysten tilinpäätöksistä yhdistellään samanlaiset varojen, velkojen, oman pääoman, tuottojen ja kuluja sekä rahavirtojen erät rivi riviltä. Yhdistelyn jälkeen eliminoidaan konsernin sisäiset varat, velat, oma pääoma, tuotot, kulut ja rahavarat sekä sisäisistä liiketoimista syntyneet voitot ja tappiot. Lisäksi määritetään määräysvallattomien omistajien osuudet tytäryritysten nettovarallisuuksista ja oikaistaan niiden kokonaismäärällä konsernin omaa pääomaa, oikaisu esitetään IAS 1:n perusteella taseessa omana eränään. Samoin myös määräysvallattomien osuus konsernin tuloksesta esitetään omana eränään. (Haaramo 2012, 491.) Haaramon (2012, 514) mukaan osakkuusyritykset ja yhteisyritykset yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä, jonka mukaan sijoitus merkitään kirjanpitoon hankintamenon määräisenä, kirjanpitoarvoa oikaistaan hankinta-ajankohdan jälkeen tapahtuneella muutoksella sijoittajan osuudessa sijoituskohteen nettovarallisuudesta. Sijoittajayrityksen osuus sijoituskohteen toiminnan tuloksesta esitetään tuloslaskelmassa.

Julkisesti noteeratun yhtiön konsernitilinpäätöstä säätelevät, muiden standardien lisäksi, Haaramon (2012, 473 - 474) mukaan seuraavat standardit:

- IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen,
- IFRS 8 Toimintasegmentit,
- IFRS 10 Konsernitilinpäätös (1.1.2013 alkaen),
- IFRS 11 Yhteisjärjestelyt (1.1.2013 alkaen),
- IFRS 12 Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä(1.1.2013 alkaen),
- IAS 21 Valuuttakurssien muutosten vaikutukset,
- IAS 27 Erillistilinpäätös, (1.1.2013 alkaen),
- IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin,
- IAS 29 Taloudellinen raportointi hyperinflaatiomaissa.

IFRS 3 ohjeistaa konsernin sisäisen omistuksen eliminoinnissa ja hankintalaskelman laatimisessa liiketoimintojen hankintatilanteissa. IFRS 10 käsittelee emo- ja tytäryritysten yhdistelyä konsernitilinpäätökseen. IFRS 11 ohjeistaa tilanteissa, joissa useampi yritys on osallisena yhteisjärjestelyssä. IAS 21 sisältää ohjeet konserniin kuuluvien ulkomaisten yritysten tilinpäätösten muuntamisesta emoyhtiön raportointivaluuttaan. IAS 27 ohjeistaa, kuinka tytär-, osakkuus- tai yhteisyritysosuuksia käsitellään emoyrityksen tai sijoittajayrityksen erillistilinpäätöksissä. IAS 28 ohjeistaa osakkuusyritysten käsitelyä konsernitilinpäätöksessä. (Haaramo 2012, 473 - 474.)

IFRS 10 Konsernitilinpäätös ja IAS 27 Erillistilinpäätös -standardit korvasivat IAS 27 Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös -standardin sekä SIC 12 Eryistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt -tulkintaohjeen. IFRS 10:n uutta määräysvaltamallia sovelletaan kaikkiin sijoituksiin analysoitaessa määräysvallan syntymistä. Puolestaan IFRS 11 Yhteisjärjestelyt -standardi korvasi IAS 31 Osuudet yhteisyrityksissä -standardin sekä SIC 13 Yhteisessä määräysvallassa olevat yksiköt – osapuolten ei-monetaariset (ei-rahalliset) panokset -tulkintaohjeen. Mahdollisuus käyttää niin sanottua suhteellista yhdistelytapaa yhteisjärjestelyn yhdistelyssä poistettiin ja ainoaksi menetelmäksi jäi pääomaosuusmenetelmä. IFRS 12 -standardiin sisältyvät kaikkia yhteisömuotoja koskevat laajat liitetietovaatimukset.

set. Uudet muuttuneet standardit tuli ottaa käyttöön EU-maissa viimeistään vuoden 2014 alusta lukien. (KPMG 2014, 7.)

Kansainvälisen tilinpäätösstandardi IFRS 10:n tarkoituksena on luoda periaatteet, jotka koskevat konsernitilinpäätöksen esittämistä ja laatimista. Standardi edellyttää, että emoyritys, jolla on määräysvalta yhdessä tai useammassa muussa yhteisössä, esittää konsernitilinpäätöksen. Tilinpäätöksen yhdistelemisen peruste on määräysvalta, jonka periaatetta tulee soveltaa sen tunnistamiseksi, onko emoyrityksellä eli sijoittajalla määräysvalta sijoituskohteessa. (Komission asetus 1254/2012, 4.)

Komission mukaan konsernitilinpäätöstä ei kuitenkaan tarvitse esittää, jos kaikki seuraavat kohdat täyttyvät:

- emoyritys on itse kokonaan omistettu tytäryritys tai toisen yhteisön osittain omistama tytäryritys ja sen kaikille muille omistajille on annettu tieto siitä, että emoyritys ei esitä konsernitilinpäätöstä, eivätkä muut omistajat vastusta sitä
- emoyrityksen vieraan tai oman pääoman ehtoisia instrumentteja ei ole julkisen kaupankäynnin kohteena
- emoyritys ei ole hakeutunut julkisesti noteeratuille markkinoille tarkoituksenaan laskea liikeeseen minkäänlaisia arvopapereita, eikä sillä ole meneillään tällaista prosessia ja
- koko konsernin emoyritys tai emoyrityksen yläpuolella oleva emoyritys laatii yleisesti saatavilla olevan IFRS-konsernitilinpäätöksensä.

3.2 Hankintalaskelma - IFRS 3

Hankintalaskelmassa tarkastellaan hankitun sijoituskohteen kokonaisarvoa niin sanotulla komponentti lähestymistavalla eli kokonaisarvo muodostuu yhdestä – kolmesta komponentista. Komponenttien yhteenlaskettu määrä kuvastaa hankitun kohteen kokonaisarvoa (Haaramo 2012, 473 - 474.)

Luovutetun vastikkeen käypä arvo
 + Määräysvallattomien omistajien osuuden käypä arvo tai niiden suhteellinen osuus hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta
+ Aikaisemmin hankitun osuuden hankinta-ajankohdan käypä arvo
 = Hankitun kohteen kokonaisarvo
 - Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo (yksilöidyt varat ja velat)
 - Liikearvo (jos edullinen kauppa)

Hankitun kohteen kokonaisarvon ylittäessä hankintakohteen nettovarallisuuden käyvän arvon syntyy liikearvoa. Liikearvo on aktivoitava taseeseen aineettomana hyödykkeenä. Liikearvon hankintamenoa ei poisteta, vaan sitä oikaistaan siihen kohdistuvilla arvonalentumistappioilla. Liikearvoa testataan vuosittain arvonalentumistestillä. Hankinta-ajankohdan jälkeiset oikaisut tehdään, joko tarkasteluajanjakson aikana tai sen päättymisen jälkeen. Tarkasteluajanjakso on enintään 12 kuukautta hankinta-ajankohdasta lukien. Alun perin kirjattuja alustavia kirjanpitoerien määriä oikaistaan, mikäli

saadaan uutta informaatiota hankinta-ajankohtana vallinneista tosiseikoista ja olosuhteista. Tarkastelujakson päätyttyä tehtävät oikaisut tulee tehdä takautuvasti. (Haaramo 2012, 501.)

3.3 Määräysvalta - IFRS 10

IFRS 10 -standardi määrittelee määräysvallan Komission asetuksen (1254/2012, 4) mukaan seuraavasti:

”Sijoittajalla on määräysvalta sijoituskohteessa, kun se olemalla osallisena sijoituskohteessa altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä sijoituskohdetta koskevaa valtaansa.”

Sijoittajalla on määräysvalta sijoituskohteessa vain siinä tapauksessa, että kaikki nämä kolme seikka toteutuvat sen osalta: sillä on sijoituskohdetta koskeva valta, se altistuu sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu siihen ja pystyy käyttämään valtaansa ja näin vaikuttamaan saamaansa tuoton määrään.

Määräysvallan toteutumista voidaan arvioida IFRS 10:n mukaan esittämällä seuraavat kysymykset (Komission asetus 1254/2012, 7):

- Mikä on sijoituskohteen tarkoitus ja rakenne?
- Mitkä toiminnot ovat merkityksellisiä ja miten niitä koskevia päätöksiä tehdään?
- Tuottavatko sijoittajan oikeudet sille tarkasteluhetkellä kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja?
- Altistuuko sijoittaja osallistumisen kautta sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai onko se oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon?
- Pystyykö sijoittaja käyttämään valtaansa sijoituskohteessa ja näin vaikuttamaan saamiinsa tuottoihin?

Määräysvallan toteutuessa yhteisön tulisi yhdistellä kaikkien niiden yhteisöjen tilinpäätökset, joissa se käyttää tosiasiallisesti määräysvaltaa ja jättää yhdistelemättä sellaisten tilinpäätökset, joissa sillä ei tosiasiallisesti ole määräysvaltaa. On huomattava, että määräysvallan toteutumista ei enää todeja esimerkiksi pelkän äänivaltaosuuden perusteella, vaan määrittely on periaatepohjaista. Määräysvallan voi saavuttaa monella tavalla. (Haaramo 2012, 481.) Sopimusten ja muiden järjestelyjen lisäksi sijoittajan on otettava huomioon kaikki tosiseikat ja olosuhteet, joilla voi olla vaikutusta määräysvallan toteutumiseen. Pääsääntöisesti määräysvalta toteutuu silloin, kun emoyritys omistaa suoraan tai välillisesti tytäryritystensä kautta enemmän kuin puolet toisen yhteisön osakkeiden oikeuttavasta äänivallasta. Määräysvalta toteutuu myös silloin, KPMG:n (2013, 261) mukaan kun toisella yhteisöllä on:

- oikeus yli puoleen äänivallasta sopimuksen perusteella

- oikeus määrätä talouden ja liiketoiminnan periaatteista säädökseen tai sopimukseen perustuen
- oikeus nimittää tai erottaa enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan hallintoelimen jäsenistä, tai
- oikeus käyttää äänten enemmistöä yhteisön hallituksen tai vastaavan hallintoelimen kokouksissa.

Määräysvallan voidaan katsoa myös olevan olemassa jo tilanteissa, joissa sijoittajalla on mahdollisuus lunastaa hallussaan olevat määräysvallan tuottavat osakeoptiot ennen seuraavan yhtiökokouksen järjestämistä, eli IFRS 10 -standardi ei edellytä määräysvallan käyttöä tarkastelu hetkellä, vaan mahdollisuus määräysvallan käyttöön riittää. (KPMG 2013, 261.)

Esimerkki tilanne 1 (KPMG 2013, 262):

”A hankkii B:n osakekannasta alle 50 %. Kuitenki samanaikaisesti A saa option hankkia loput osakkeista. Kyseisen option toteuttaminen edellyttää vastapuolelle annettavaa ilmoitusta kaksi viikkoa ennen toteutusta. B:n yhtiöjärjestyksessä on määräys, että yhtiökokous voidaan pitää aikaisintaan kolmen viikon kuluttua kokouskutsun esittämisestä. Tällöin A:lla on mahdollisuus toteuttaa optio ennen yhtiökokousta ja siten tosiasiallisesti käyttää yhtiökokouksessa määräysvaltaa.”

Määräysvallan olemassaoloa on arvioitava tosiasiallisten olosuhteiden muuttuessa uudelleen.

Esimerkki tilanne 2 (KPMG 2013, 262):

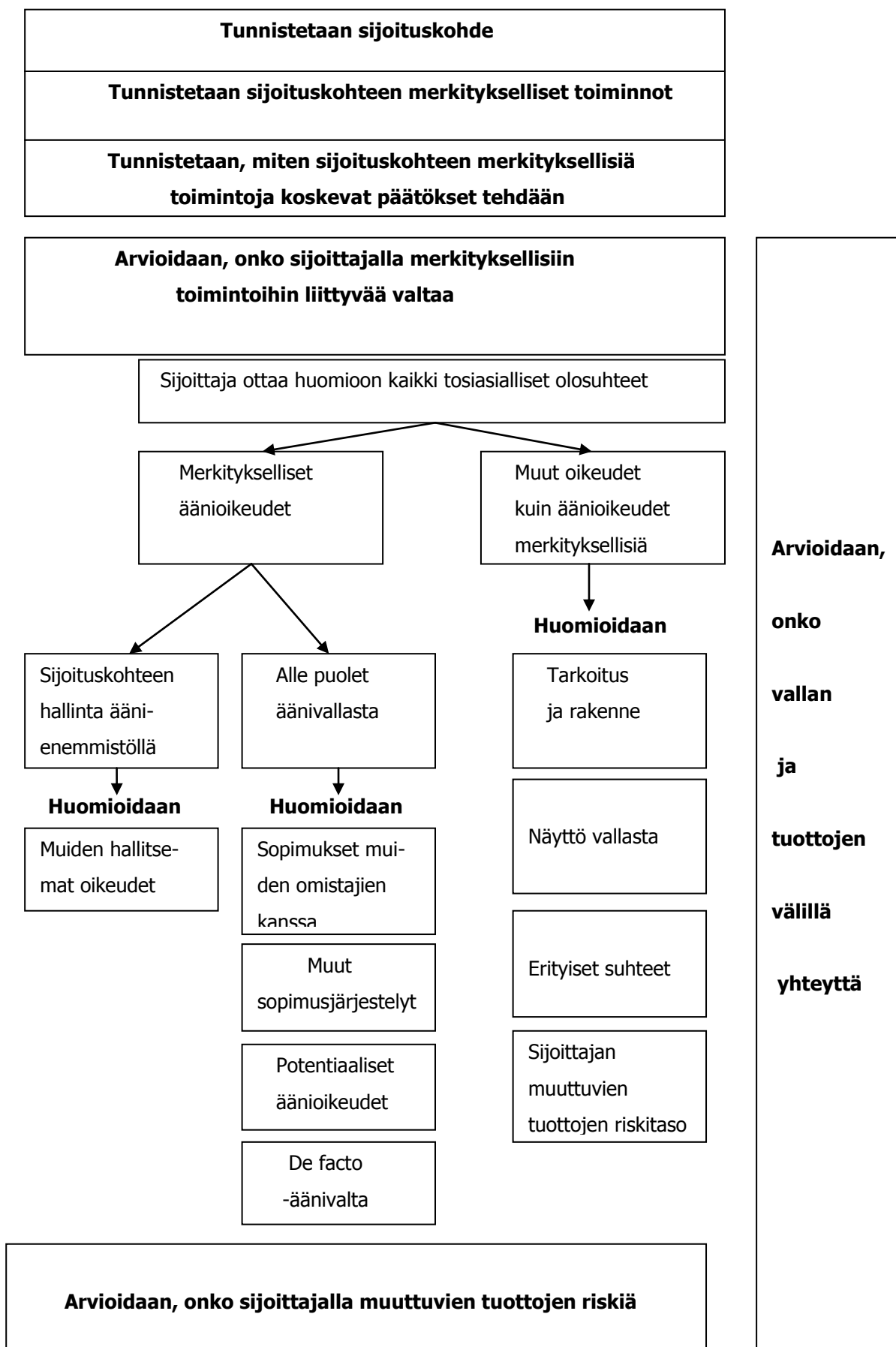
”A hankkii 48 %:n osuuden B:stä. A:n johtopäätös on, ettei se saa määräysvaltaa B:ssä, vaikka muiden sijoittajien osuudet ovat A:n osuutta pienempiä.”

Mahdollisen määräysvallan syntymistä on analysoitava myöhemmin uudelleen, niiden tietojen perusteella, joita A:lla on toisten sijoittajien äänestyskäyttäytymisestä ja osallistumisesta päätöksentekoon.

3.4 Määräysvallan analysointi

Määräysvallassa tapahtuvien muutosten seuranta, edellyttää yrityksen johdolta harkinnan käyttöä, se voi olla haasteellista tilanteissa, joissa sijoittajalla ei ole käytettävissä riittävästi tietoa päätöksenteon tueksi. Seuraavassa Määräysvaltamalli kaavioissa (taulukko 1) on havainnollistettu määräysvallan analysointiperusteita. (KPMG 2013, 263.)

TAULUKKO 1. Määräysvaltamalli (KPMG 2013, 263.)

3.4.1 Sijoituskohteen tunnistaminen

Määräysvallan haltija tahon ja sijoituskohteen tunnistaminen on yleensä selkeää järjestelyissä, joissa määräysvalta sijoituskohteeseen perustuu ääntenemmistöön tai sijoittajien kesken laadittuun erilliseen osakassopimukseen, jonka perusteella vaikutetaan määräysvallan jakautumiseen omistussuoksista poiketen. Sen sijaan tilanteissa, joissa on kyse käänteisistä hankinnoista tai mikäli määräysvalta saadaan yhteisön erilliseen osaan, niin sanottuun siloon, voi sijoituskohteen tunnistaminen olla haasteellista. ”siiloja” voi esiintyä esimerkiksi rahoitus-, kiinteistö- ja vakuutusallalla. (KPMG 2013, 264.) ”Siiloon” liittyvät varat, velat ja maksut ovat vain sijoittajan määräysvallassa. Esimerkiksi järjestely, jossa sijoittajalla on yksinoikeus sijoituskohteen tietyn tuotantolaitoksen tai voimalan tuotukseen, ohjaamiseen ja merkittävistä toiminnoista päättämiseen, voisi olla tällainen erillinen yksikkö, joka yhdistellään sijoittajan konsernitilinpäätökseen. (Haaramon 2012, 487.) Sijoittajan on yksilöitävä sellaiset toiminnot, joilla on merkittävästi vaikutusta niin sanotun siilon tuottoon, ja tunnistettava, miten näitä toimintoja ohjataan, ja arvioitava, onko sillä sijoituskohteessa tätä osaa koskevalta. Määräysvaltaa arvioidessaan sijoittajan on myös harkittava, onko se olemalla osallisena tässä erilliseksi katsottavassa yhteisössä altistunut sen muuttuvalle tuotolle tai onko se oikeutettu siihen ja pystyykö se käyttämään valtaansa ja sen kautta vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Jos sijoittajalla on määräysvalta erilliseksi katsottavassa yhteisössä, sen on yhdisteltävä tämä osa konsernitilinpäätökseensä. (Komission asetus 1254/2012, 23.)

3.4.2 Merkityksellisten toimintojen tunnistaminen

Merkityksellisiä toimintoja ovat sijoituskohteen toiminnot, joilla on merkittävä vaikutus sijoituskohteen tuottoon. Käytännössä kyse on operatiiviseen liiketoimintaan ja rahoitukseen liittyvistä toiminnoista ja niitä koskevista päätöksistä. (KPMG 2013, 264.)

Komission asetuksen (1254/2012, 8) mukaan *merkityksellisiä toimintoja* voivat olla esimerkiksi seuraavat niihin kuitenkin rajoittumatta:

- tavaroiden tai palvelujen ostaminen ja myyminen
- rahoitusvarojen hallinnointi niiden voimassaoloaikana
- omaisuuserien valitseminen, hankinta ja niistä luopuminen
- uusien tuotteiden/prosessien tutkimus- ja kehitystyö
- rahoitusrakenteesta päättäminen tai rahoituksen hankkiminen.

Merkityksellisiä toimintoja koskevia *päätöksiä* ovat Komission asetuksen (1254/2012, 8) mukaan esimerkiksi seuraavat niihin kuitenkin rajoittumatta:

- päätökset, jotka koskevat sijoituskohteen liiketoimintaa ja pääomaa, budjetit mukaan lukien
- päätökset sijoituskohteen johtoon kuuluvien avainhenkilöiden tai sen palveluntuottajien nimityksestä ja palkitsemisesta ja
- päätökset näiden palvelujen tai työsuhteiden lopettamisesta.

3.4.3 Sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja koskevien päätöksien teko

Arvioitaessa, millä taholla on sijoituskohdetta koskeva valta, on tärkeää analysoida, tehdäänkö merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset äänen enemmistön perusteella vai onko muilla oikeuksilla merkitystä. Esimerkiksi osakassopimuksiin perustuvat oikeudet voivat tuottaa toiselle sijoittajalle kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja. Tällöin kyseessä voi olla tilanne, jossa sijoittajalla ei ole määräysvaltaa sijoituskohteessa äänen enemmistön omistuksesta huolimatta. (KPMG 2013, 266.)

Järjestely, jossa kaksi tai useampikin sijoittaja käyttää määräysvaltaansa sijoituskohteessa, sijoittajien täytyy päättää yhdessä merkityksellisten toimintojen ohjaamisesta. Koska mikään näistä sijoittajista ei voi ohjata toimintoja yksin tekemättä yhteistyötä muiden kanssa, millään sijoittajista ei ole yksin määräysvaltaa sijoituskohteessa. Kukin sijoittajista käsittelee osuutensa sijoituskohteessa asiaankuuluvasti, joko IFRS 11 Yhteisjärjestelyt, IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin tai IFRS 9:n Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisesti. (Komission asetus 1254/2012, 5.) Uusi IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardi korvaa nykyisen IAS 39 Rahoitusinstrumentit -standardin viimeistään 2018 alkavilla tilikausilla (KPMG 2016).

Järjestelyt, joissa ”kahdella tai useammalla sijoittajalla on olemassa olevia oikeuksia, jotka tuottavat niille kyvyn yksipuolisesti ohjata eri toimintoja, jotka ovat merkityksellisiä. Sijoituskohdetta koskeva valta on sillä sijoittajalla, joka tarkasteluhetkellä pystyy ohjaamaan toimintoja, joilla on merkittävin vaikutus sijoituskohteen tuottoon.” Komission asetus (1254/2012, 5.)

Tilanteet, joissa sijoittajalla on merkittävä omistusosuus suhteessa muiden omistajien osuuksiin ja muiden osuudet ovat laajalle hajautuneita, sijoittajalle voi syntyä määräysvalta. Lisäksi on otettava huomioon myös se, miten muut osapuolet toimivat keskenään ja sijoittajan kanssa. Mitä enemmän sijoittajalla on tarkasteluhetkellä oikeuksia suhteutettuna muihin äänioikeuksien haltijoihin ja mitä enemmän muiden osapuolten pitäisi toimia yhdessä, jotta ne voittaisivat sijoittajan äänestyksessä, sitä todennäköisemmin sijoittajalla on olemassa oikeuksia, jotka tuottavat sille kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja. (KPMG 2013, 267.)

Merkityksellisiä toimintoja voivat olla myös toiminnot, jotka toteutuvat ennen ja jälkeen tiettyjen olosuhteiden muodostamien kokonaisuuksien syntymistä tai tietyn tapahtuman toteutumista. Kun kahdella tai useammalla sijoittajalla on tarkasteluhetkellä kyky ohjata merkityksellisiä toimintoja, jotka toteutuvat eri ajankohtina, niin sijoittajien on ratkaistava, mikä niistä pystyy ohjaamaan toimintoja, joilla on merkittävin vaikutus tuottoon, ratkaisun on tapahduttava yhdenmukaisesti samanaikaisten päätöksenteko-oikeuksien tarkastelun kanssa. (Komission asetus 1254/2012, 8.)

Esimerkki Komission asetus (1254/2012, 8 - 9):

”Kaksi sijoittajaa muodostaa sijoituskohteen lääkkeen kehittämistä ja markkinointia varten. Toinen sijoittaja vastaa lääkkeen kehittämisestä ja sääntelytahon hyväksynnän hankkimisesta

— tähän kuuluu, että se pystyy tekemään yksipuolisesti kaikki tuotteen kehittämiseen ja sääntelytalon hyväksynnän hankkimiseen liittyvät päätökset. Kun sääntelytaho on hyväksynyt tuotteen, toinen sijoittaja valmistaa ja markkinoi sitä – tämä sijoittaja pystyy tekemään yksipuolisesti kaikki valmistusta ja markkinointia koskevat päätökset projektissa. Jos kaikki toiminnot – kehittäminen ja sääntelytalon hyväksynnän hankkiminen samoin kuin lääkkeen valmistus ja markkinointi – ovat merkityksellisiä toimintoja, kunkin sijoittajan pitää ratkaista, pystyykö se ohjaamaan toimintoja, joilla on merkittävin vaikutus sijoituskohteen tuottoon. Näin ollen kummankin sijoittajan pitää harkita, onko kehittäminen ja sääntelytalon hyväksymisen hankkiminen vai lääkkeen valmistus ja markkinointi se toiminto, jolla on merkittävin vaikutus sijoituskohteen tuottoon ja pystyykö se ohjaamaan kyseistä toimintoa. Ratkaistessaan, kummalla sijoittajalla on valta, sijoittajat tarkastelevat:

(a) sijoituskohteen tarkoitusta ja rakennetta;

(b) tekijöitä, jotka määräävät katteen, liikevaihdon ja sijoituskohteen arvon samoin kuin lääkkeen arvon;

(c) sitä, mikä vaikutus sijoituskohteen tuottoon johtuu kunkin sijoittajan päätöksentekovaltuuksista, jotka koskevat kohdassa (b) tarkoitettuja tekijöitä; ja

(d) sijoittajien altistumista tuoton vaihtelulle.

Tässä nimenomaisessa esimerkissä sijoittajat tarkastelisivat myös:

(e) sääntelytahoilta saatavan hyväksynnän epävarmuutta ja sen hankkimisesta aiheutuvia ongelmia (ottaen huomioon sen, kuinka hyvin sijoittaja on aiemmin menestynyt kehittäessään lääkkeitä ja hankkiessaan niille sääntelytalon hyväksynnän); ja

(f) sitä, kummalla sijoittajalla on määräysvalta lääkkeeseen, kun kehittämisvaihe on hoidettu menestyksekkäästi.”

3.4.4 Sijoittajan merkityksellisiin toimintoihin liittyvän vallan olemassaolon arviointi

IFRS 10 -standardin mukaan sijoittajalla on sijoituskohdetta koskeva valta, kun sijoittajalla on olemassa olevia oikeuksia, jotka tarkasteluhetkellä tuottavat sille kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja. Merkitystä on vain tosiasiallisilla oikeuksilla eli oikeuksilla, jotka ovat toteutettavissa tarkasteluhetkellä tai myöhemmin, jolloin merkityksellisten toimintojen ohjaamista koskevia päätöksiä tarvitaan. Johdolta vaaditaan tarkkaa harkintaa ratkaistaessa ovatko oikeudet tosiasiallisia ja arviointia joka ottaa huomioon kaikki tosiseikat ja olosuhteet. Arvioinnissa on huomioitava myös muiden osapuolten käytettävissä olevat tosiasialliset oikeudet, joiden avulla muut osapuolet voivat estää sijoittajaa käyttämästä määräysvaltaa. (KPMG 2013, 266 - 267.)

Esimerkkejä oikeuksista, jotka joko yksin tai yhdessä voivat tuottaa sijoittajalle vallan, ovat seuraavat niihin kuitenkin rajoittumatta (Komission asetus 1254/2012, 9):

- sijoituskohdetta koskevat äänioikeudet (tai potentiaaliset äänioikeudet)
- oikeudet nimittää tai asettaa tehtävänsä tai poistaa asemastaan sijoituskohteen johtoon kuuluvia avainhenkilöitä, jotka ohjaavat merkityksellisiä toimintoja
- oikeudet nimittää tehtävään tai poistaa valtuudet toiselta yhteisöltä, joka ohjaa merkityksellisiä toimintoja
- oikeudet ohjata sijoituskohdetta tekemään liiketoimia sijoittajan hyödyksi tai kieltää tällaisiin liiketoimiin tehtävät muutokset ja
- muut oikeudet jotka tuottavat haltijalleen kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja. (esimerkiksi hallinnointisopimuksessa määrätyt päätöksenteko-oikeudet)

Strukturoitu yhteisö on yhteisö, joka on rakennettu siten, että äänioikeudet tai vastaavanlaiset oikeudet eivät ole ratkaiseva tekijä päätettäessä, kenellä on määräysvalta yhteisössä. Esimerkiksi kun merkityksellisiä toimintoja ohjataan sopimukseen perustuvien järjestelyjen avulla ja äänioikeudet liittyvät vain hallinnollisiin tehtäviin. (Haaramo 2012, 519.) Kun äänioikeuksilla ei ole merkittävää vaikutusta sijoituskohteen tuottoon, sijoittajan on arvioitava sopimukseen perustuvia järjestelyjä ratkaistakseen, riittävätkö sen oikeudet tuottamaan sille vallan sijoituskohteessa. Sijoittajan pitää tarkastella sijoituskohteen tarkoitusta ja rakennetta ja ottaa huomioon myös riskit, joille sijoituskohteen on ollut tarkoitus altistua sekä riskit, jotka sen on ollut tarkoitus siirtää eteenpäin sijoituskohteessa osallisina oleville osapuolille sekä se, altistuuko sijoittaja itse joillekin tai kaikille näistä riskeistä. (Komission asetus 1254/2012, 8 - 9.)

Valtaa arvioidessaan, sijoittajan on tarkasteltava näyttöä, joka koskee sitä, pystyykö se käytännössä ohjaamaan merkityksellisiä toimintoja yksipuolisesti. Huomioon on otettava seuraavat seikat niihin kuitenkin rajoittumatta (Komission asetus 1254/2012, 10):

- Sijoittaja voi, ilman sopimukseen perustuvaa oikeutta, nimittää tai hyväksyä sijoituskohteen avainhenkilöt, jotka pystyvät ohjaamaan merkityksellisiä toimintoja.
- Sijoittaja voi, ilman sopimukseen perustuvaa oikeutta, määrätä sijoituskohdetta tekemään merkittäviä liiketoimia sijoittajan hyödyksi tai se voi kieltää tällaisiin liiketoimiin tehtävät muutokset. Sijoittaja voi dominoida joko nimitysprosessia, jossa valitaan sijoituskohteen hallintoelimen jäsenet, tai valtuutusten saantia muilta äänioikeuksien haltijoilta.
- Sijoituskohteen johdon avainhenkilöt ovat sijoittajan lähipiiriin kuuluvia henkilöitä (esimerkiksi sijoituskohteen ja sijoittajan toimitusjohtaja on sama henkilö).
- Sijoituskohteen hallintoelimen jäsenistä enemmistö kuuluu sijoittajan lähipiiriin.

Haaramon (2012, 482) mukaan seuraavien kysymysten tarkastelusta saattaa olla apua vallan olemassaolon arvioinnissa:

- onko olemassa taloudellisia tai muita esteitä, jotka estävät haltijaa toteuttamasta oikeuksiaan

- kun oikeuksien toteuttaminen edellyttää useamman kuin yhden osapuolen hyväksyntää, onko oikeuksien käyttäminen yhdessä käytännössä mahdollista; onko esimerkiksi olemassa toimintamallia tätä varten
- hyötyisivätkö osapuolet, joiden hallussa käsiteltävät oikeudet ovat näiden oikeuksien käyttämisestä.

Esimerkki (Komission asetus 1254/2012, 11 - 12):

”Sijoituskohteella on vuosittain yhtiökokous, jossa tehdään merkityksellisten toimintojen ohjaamista koskevia päätöksiä. Seuraava aikataulun mukainen yhtiökokous pidetään kahdeksan kuukauden kuluttua. Osakkeenomistajat, joilla yksin tai yhdessä on vähintään 5 prosenttia äänioikeuksista, voivat kuitenkin kutsua koolle ylimääräisen kokouksen muuttaakseen merkityksellisiä toimintoja koskevia voimassaolevia periaatteita, mutta asiasta on ilmoitettava etukäteen muille osakkaille, ja tämä tarkoittaa, ettei tällaista kokousta voida pitää ennen kuin on kulunut vähintään 30 päivää. Merkityksellisiä toimintoja koskevia periaatteita voidaan muuttaa vain ylimääräisissä tai aikataulun mukaisissa yhtiökokouksissa. Tämä koskee myös olennaisia varojen myyntejä samoin kuin merkittävien sijoitusten tekemistä tai luovuttamista.

Edellä esitetty tosiseikasto koskee seuraavassa kuvattuja esimerkkejä 3A–3D. Kutakin esimerkkiä tarkastellaan erikseen.

Esimerkki 3A

Sijoittajalla on enemmistö äänioikeuksista sijoituskohteessa. Sijoittajan äänioikeudet ovat tosiasiallisia, koska sijoittaja pystyy tekemään merkityksellisten toimintojen ohjaamista koskevia päätöksiä, kun niitä tarvitaan. Se, että kestää 30 päivää ennen kuin sijoittaja pystyy toteuttamaan äänioikeutensa, ei estä sitä, että sijoittaja pystyy tarkasteluhetkellä ohjaamaan merkityksellisiä toimintoja siitä hetkestä alkaen, kun se hankkii osakeomistuksen.

Esimerkki 3B

Sijoittaja on osapuolena sijoituskohteen osakkeiden enemmistön hankkimista koskevassa termiinisopimuksessa. Termiinisopimuksen toteuttamispäivä on 25 päivän kuluttua. Nykyiset osakkeenomistajat eivät pysty muuttamaan merkityksellisiä toimintoja koskevia olemassa olevia periaatteita, koska ylimääräistä kokousta ei voida pitää ennen kuin on kulunut vähintään 30 päivää, ja tällöin termiinisopimus on jo toteutettu. Täten sijoittajalla on oikeuksia, jotka perimältään vastaavat edellä esimerkissä 3A tarkoitettuja enemmistöomistajan oikeuksia (ts. sijoittaja, joka on termiinisopimuksen haltija, voi tehdä merkityksellisten toimintojen ohjaamista koskevia päätöksiä, kun niitä tarvitaan). Sijoittajan termiinisopimus on tosiasiallinen oikeus, joka tuottaa sijoittajalle tarkasteluhetkellä kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja jopa ennen termiinisopimuksen toteuttamista.

Esimerkki 3C

Sijoittajalla on sijoituskohteen osake-enemmistön hankkimista koskeva tosiasiallinen optio, joka on toteutettavissa 25 päivän kuluttua ja on selvästi plusoptio. Johtopäätös on sama kuin esimerkissä 3B.

Esimerkki 3D

Sijoittaja on osapuolena sijoituskohteen osake-enemmistön hankkimista koskevassa termiinisopimuksessa, ja sillä ei ole muita tähän liittyviä oikeuksia sijoituskohteeseen nähden. Termiinisopimuksen toteuttamispäivä on kuuden kuukauden kuluttua. Toisin kuin edellä olevissa esimerkeissä, sijoittaja ei pysty tarkasteluhetkellä ohjaamaan merkityksellisiä toimintoja. Nykyiset osakkeenomistajat pystyvät tarkasteluhetkellä ohjaamaan merkityksellisiä toimintoja, koska ne voivat muuttaa merkityksellisiä toimintoja koskevia olemassa olevia periaatteita ennen kuin termiinisopimus toteutetaan.”

Tosiasiallista määräysvaltaa koskevat, niin sanotut De facto -säännökset. Sijoittajan on määräysvaltaa arvioidessaan tarkasteltava sen järjestelyn luonnetta, joka sillä on muiden osapuolten kanssa, ja sitä, toimivatko nämä muut osapuolet sijoittajan puolesta niin sanottuina ”de facto -agentteina”. Kun sijoittaja tai sen toimintoja ohjaavat tahot pystyvät ohjaamaan toista osapuolta toimimaan sijoittajan puolesta, niin silloin osapuoli toimii tosiasiasa agenttina. Tällöin määräysvalta voi syntyä ilman äänen enemmistöäkin. (KPMG 2013, 267.) De facto -agentti suhteen ei tarvitse perustua sopimukseen. Määräysvaltaa arvioidessaan sijoituskohteessa, sijoittajan on tarkasteltava de facto -agenttinsa päätöksenteko-oikeuksia ja de facto -agenttinsa kautta tapahtuvaa epäsuoraa altistumistaan muuttuvalle tuotolle yhdessä oman altistumisensa ja omien oikeuksiensa kanssa. (Haaramon 2012, 487.)

Sijoittajan puolesta toimivia agentteja saattavat olla Haaramon (2012, 487) mukaan:

- sijoittajan lähipiiri
- taho, joka on saanut omistussuuden sijoituskohteessa lahjoituksena tai lainana sijoittajalta
- taho, joka on sitoutunut olemaan myymättä omistustaan sijoituskohteessa ilman sijoittajan lupaa
- taho, joka ei voi rahoittaa toimintaansa ilman sijoittajan lupaa
- sijoituskohde, jonka hallituksen jäsenistä enemmistö tai johtoon kuuluvat avainhenkilöt ovat samat kuin sijoittajalla.

Käytännössä tilanteet eivät aina ole selkeitä, eikä sijoittajalla ole välttämättä tarpeeksi tietoa päätöksenteon pohjaksi. Johdolta vaaditaan uudelleenarviointia hankintahetkellä ja aina, kun tosiseikoissa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia. (KPMG 2013, 268.) Sijoituskohteessa osallisena olevilla tahoilla voi olla sijoituskohteessa monenlaisia oikeuksia. On tärkeää erottaa toisistaan sijoituskohteessa vallan tuottavat tosiasialliset oikeudet ja suojaavat oikeudet. Suojaavien oikeuksien perusteella saadaan oikeus osallistua päätöksentekoon, mutta ei kuitenkaan sijoituskohdetta koskevaa määräysvaltaa. Suojaavat oikeudet luodaan usein vähemmistön suojaksi tilanteisiin, joissa suunnitellaan suuria muutoksia sijoituskohteen rakenteeseen tai toimintaan. Vähemmistöosakkaiden suojaksi voidaan sopia esimerkiksi osakassopimuksella veto-oikeudesta sellaisissa tilanteissa, joissa määräysvaltaa pitävä

osakas tai osakkaat haluaisivat tehdä perustavanlaatuisia muutoksia yhtiön toimintaan tai rakentamiseen tai muuttaa sen omistusrakennetta tai -suhteita. Suojaava oikeus voi olla esimerkiksi vähemmistön oikeus hyväksyä investointi, joka on tavanomaisessa liiketoiminnassa tarvittavaa suurempi, tai hyväksyä oman tai vieraan pääoman ehtoisen instrumentin liikkeeseenlasku. (Haaramo 2012, 483.)

3.4.5 Muuttuvien tuottojen riskin arviointi

Saadakseen määräysvallan sijoituskohteessa sijoittajan on altistuttava sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle joko olemalla osallisena sijoituskohteessa tai olemalla oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon. Muuttuvien tuottojen riski on suhteellisen laaja käsite. Tuotot voivat olla positiivisia tai negatiivisia ja ne voivat vaihdella sijoituskohteen tuloksen mukaan. (KPMG 2013, 270.) Muuttuva tuotto voi olla esimerkiksi: osinko, kompensatio sijoituskohteen varojen ja velkojen hoitamisesta tai tuotto, joka ei ole muiden osakkaiden saatavissa, esimerkiksi synergiaedut, kustannussäästöt ja vastaavat konsernirakenteelle tyypilliset erät. (Haaramon 2012, 485 – 486.) Huolimatta siitä, että vain yhdellä sijoittajalla on määräysvalta sijoituskohteessa, useampi osapuoli voi osallistua sen tuottoon. Esimerkiksi määräysvallattomien omistajien osuuksien haltijoilla voi olla oikeus sijoituskohteen varojen jakamiseen. Komission asetus (1254/2012, 5.)

3.4.6 Vallan käytön ja tuottojen välisen yhteyden arviointi

Kuten edellä on todettu, valta on olemassa olevia oikeuksia, jotka tuottavat tarkasteluhetkellä kyvyn ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja. Sen lisäksi määräysvallan syntyminen edellyttää, että sijoittaja myös pystyy käyttämään valtaansa ja sitä kautta vaikuttamaan saamansa tuoton määrään. Arvioidessaan rooliaan päätöksentekijänä sijoittajan on tarkasteltava itsensä, hallinnoitavan sijoituskohteen ja muiden sijoituskohteessa osallisena olevien osapuolten välisiä suhteita kokonaisuutena. (KPMG 2013, 271.) Esimerkiksi sijoittajan, jolla on päätöksenteko-oikeuksia, on ratkaistava, onko se päämies vai agentti tai toimiiko joku muu yhteisö, jolla on päätöksenteko-oikeuksia, sijoittajan agenttina. (Komission asetus 1254/2012, 18.)

Esimerkki, Komission asetus (1254/2012, 20):

”Päätöksentekijä (rahaston hoitaja) perustaa julkisen kaupankäynnin ja sääntelyn kohteena olevan rahaston ja markkinoi ja hoitaa sitä niiden tiukkojen parametrien mukaisesti, jotka sijoitusmandaatille on määrätty paikallisten säädösten ja määräysten vaatimalla tavalla. Sijoittajille rahastoa on markkinoitu sijoituksena julkisen kaupankäynnin kohteena olevista oman pääoman ehtoisista arvopapereista koostuvaan hajautettuun salkkuun. Määriteltyjen parametrien mukaan rahaston hoitajalla on harkintavalta siinä, mihin varoihin sijoitetaan. Rahaston hoitaja on tehnyt 10 prosentin suuruisen suhteellisen sijoituksen rahastoon, ja se saa palveluistaan markkinoilla määräytyvän palkkion, joka on 1 prosentti rahaston nettovarojen arvosta. Palkkiot ovat yhteismitallisia tuotettavien palvelujen kanssa. Rahaston hoitajalla ei ole 10 prosentin suuruisen sijoituksensa lisäksi mitään tappioiden kattamiseen liittyviä velvoitteita. Rahasto ei ole velvollinen perustamaan eikä se ole perustanut itsenäistä hallitusta. Sijoit-

tajilla ei ole tosiasiallisia oikeuksia, jotka vaikuttaisivat rahaston hoitajan päätöksentekovaltuuksiin, mutta ne voivat vaatia osuuksiensa lunastamista tietyissä rahaston asettamissa rajoissa.

Vaikka rahaston hoitaja toimii sijoitusmandaatin määrittämien parametrien rajoissa ja sääntelytahojen vaatimusten mukaisesti, sillä on päätöksenteko-oikeuksia, jotka tuottavat sille tarkasteluhetkellä kyvyn ohjata rahaston merkityksellisiä toimintoja – sijoittajilla ei ole tosiasiallisia oikeuksia, jotka voisivat vaikuttaa rahaston hoitajan päätöksentekovaltuuksiin. Rahaston hoitaja saa palveluistaan markkinoilla määräytyvän palkkion, joka on yhteismitallinen tuotettavien palvelujen kanssa, ja se on myös tehnyt rahastoon suhteellisen sijoituksen. Saatava kompensatio ja sen oma sijoitus altistavat rahaston hoitajan rahaston toiminnoista saatavan tuoton vaihtelulle, ilman että syntyy niin merkittävää altistumista, että se osoittaisi rahaston hoitajan olevan päämies.

Tässä esimerkissä rahaston hoitajan altistuminen rahaston tuoton vaihtelulle yhdessä sen rajoitettujen parametrien rajoissa toteutuvien päätöksentekovaltuuksien kanssa viittaa siihen, että rahaston hoitaja on agentti. Rahaston hoitaja tekee johtopäätöksen, ettei sillä ole määräysvaltaa rahastossa.”

Sijoittajan on tarkkailtava määräysvallan kolmessa osatekijässä tapahtuvia muutoksia. Sen on arvioitava uudelleen, onko sillä määräysvalta sijoituskohteessa, jos tosiseikat ja olosuhteet viittaavat siihen, että yhdessä tai useammassa osatekijöistä on tapahtunut muutoksia. Jos muutos on tapahtunut vallan käytössä, tämän muutoksen täytyy heijastua siinä, kuinka sijoittaja arvioi sijoituskohdetta koskevaa valtaansa. Esimerkiksi, jos päätöksenteko-oikeuksissa tapahtuu muutoksia, se voi tarkoittaa sitä, että merkityksellisiä toimintoja ei enää ohjatakaan äänioikeuksien perusteella, vaan sen sijaan muut järjestelyt, kuten sopimukset voivat tuottaa tarkasteluhetkellä toiselle osapuolelle tai toisille osapuolille kyvyn ohjata merkityksellisiä toimintoja. Sijoittaja voi saada sijoituskohdetta koskevan vallan esimerkiksi siten, että toisella osapuolella tai toisilla osapuolilla olevat päätöksenteko-oikeudet, jotka aiemmin ovat estäneet sijoittajan määräysvallan sijoituskohteessa, eivät enää ole voimassa. Sijoittajan on myös seurattava muutoksia, jotka vaikuttavat sen altistumiseen sijoituskohteen muuttuvalle tuotolle tai sen osallisuudesta johtuviin oikeuksiin sijoituskohteen muuttuvaan tuottoon. Esimerkiksi sijoittaja, jolla on valta sijoituskohteessa, voi menettää määräysvallan, jos se ei enää ole oikeutettu saamaan tuottoa tai lakkaa olemasta vastuussa velvoitteista. Sijoittajan on myös arvioitava sitä, että onko sen toiminta agenttina tai päämiehenä muuttunut. Jos esimerkiksi sijoittajan tai muiden osapuolten oikeuksissa on tapahtunut muutoksia, sijoittajan on arvioitava uudelleen asemaansa päämiehenä tai agenttina. (Komission asetus 1254/2012, 23.)

3.5 Keskeiset muutokset – IFRS 10

Keskeinen muutos IFRS 10:ssä on määräysvallan määrittely uudelleen siten, että myös niin sanotut strukturoidut yhteisöt, joista aiempi termi oli erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt, (SIC-12 Konsernitilinpäätös - erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt -tulkinta), sisältyvät nyt IFRS 10 -standardiin. Aiemmin SIC 12:n perusteella niin sanotut erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt on voitu jättää yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen, jos sijoittaja ei saanut valtaosaa hyödyistä ja

riskeistä. IFRS 10 -standardiin ei sisälly vastaavaa vaatimusta, joten ne voidaan joutua yhdistelemään. Sijoittajaa edellytetään kuitenkin huomioimaan altistuminen muuttuvien tuottojen riskille, etenkin silloin, kun määräysvalta ei perustu ääntenemmistöön. (KPMG 2013, 261.)

Toinen muutos on, että IFRS 10 edellyttää arviota siitä, onko sijoittajalla de facto -määräysvalta tilanteessa, jossa sijoittajalla on merkittävästi enemmän äänioikeuksia kuin yhdelläkään muulla äänioikeuksien haltijalla tai näiden järjestäytyneellä ryhmällä ja muut osakeomistukset ovat laajalle hajautuneita. Tällöin voi olla mahdollista, että alle puolet kaikista äänioikeuksista riittää tuottamaan enemmistön yhtiökokouksessa. Vanha IAS 27 -standardi ei edellyttänyt de facto -määräysvallan huomioimista, mutta se oli laatimisperiaatteena mahdollista. (KPMG 2013, 174 - 175.)

Määräysvallan toteutuessa yhteisön tulisi yhdistellä kaikkien niiden yhteisöjen tilinpäätökset, joissa se käyttää tosiasiallisesti määräysvaltaa ja jättää yhdistelemättä sellaisten tilinpäätökset, joissa sillä ei tosiasiallisesti ole määräysvaltaa. (Haaramo 2012, 481.)

4 RAPALA VMC OYJ – IFRS 10

Opinnäytetyössä on tutkittu Rapala VMC Oyj:n konsernitilinpäätöstä 2014, joka on laadittu 31.12.2014 voimassa olevien Euroopan Unionin hyväksymien kansainvälisten IFRS -tilinpäätösstandardien mukaisesti. - "Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY 1606/2002) säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyjä standardeja sekä niistä annettuja tulkintoja." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.) Emoyhtiön toiminnallinen valuutta on euro, joten konsernitilinpäätös on esitetty euroina. Kaikki luvut esitetään miljoonina euroina yhden desimaalin tarkkuudella Rapala VMC Oyj:n konsernitilinpäätöksessä 2014.

Rapala VMC Oyj:n tilinpäätöksessä 2014 todetaan, että tilintarkastajat ovat tarkastaneet yhtiön konsernitilinpäätöksen, ja, - "että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista."

Tilinpäätöksessä todetaan myös, - "että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

"Rapala VmC Oyj ("yhtiö") on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö. Yhtiön kotipaikka on Asikkala. Yhtiön osakkeet on listattu nasdaq Helsingissä vuodesta 1998 lähtien. Emoyhtiö Rapala VmC Oyj ja sen tytäryhtiöt (yhdessä "konserni") toimivat noin 40 maassa ja yhtiö on yksi maailman johtavia kalastustarvikeyhtiöitä. Konsernitilinpäätös on laadittu 12 kuukauden ajalta tilikaudelta 1.1.–31.12.2014." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Tähän opinnäytetyöhön on otettu mukaan ne osat Rapala VMC Oyj:n tilinpäätöksestä, joissa on käsitelty IFRS 10 -standardia. Tähän opinnäytetyöhön mukaan otetut tilinpäätöksen tiedot löytyvät liitetiedoista, liitteet 1-5.

4.1 Konsolidointiperiaatteet

Konserni on soveltanut 1.1.2014 alkaen uutta IFRS 10 -standardia.

"IFRS 10 Konsernitilinpäätös ja IAS 27 Erillistilinpäätös (uudistettu). Uusi IFRS 10 -standardi korvaa konsernitilinpäätöstä koskevat osuudet aiemmasta IAS 27 Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös -standardista. Uusi standardi muutti määräysvallan käsitettä. uudella standardilla ei ollut merkittävää vaikutusta konsernitilinpäätökseen." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Rapala VMC Oyj:n tilinpäätöksessä kerrotaan, että - "Konsernitilinpäätös sisältää yhtiön ja sen tytäryritykset joissa sillä on määräysvalta. Määräysvalta perustuu joko suoraan tai välillisesti osakkeiden

tuomaan määräysvaltaan ja/tai muilla tavoin toteutuvaan määräysvaltaan. Tytäryritysten tilinpäätökset on laadittu samalle tilikaudelle samojen laatimisperiaatteiden mukaisesti.” Lisäksi tilinpäätöksessä kerrotaan, että – ”Tilikauden aikana hankitut yhtiöt on konsolidoitu hankintahetkestä alkaen ja myydyt yhtiöt myyntihetkeen asti.” (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Kuvauksen perusteella Rapala VMC Oyj on noudattanut IFRS 10 -standardia tytäryritysten yhdistelyn perusteeksi. IFRS 10 ohjeistuksen mukaan sijoituskohde yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, jona sijoittaja on saanut määräysvallan sijoituskohteessa, ja yhdisteleminen lopetetaan, kun sijoittaja menettää määräysvallan (Komission asetus (EU) n:o 1254/2012, 5). Samat perusteet sopivat myös yhteen suomen kirjanpitolain kanssa. Rapala VMC Oyj toteaa tilinpäätöksessään, että IFRS 10 -standardilla ei ollut merkittävää vaikutusta tilinpäätökseen, eli se olisi todennäköisesti päätenyt samaan lopputulokseen konsernitilinpäätöksessään IFRS 10 -standardista huolimatta.

Tilinpäätöksessä kerrotaan myös, että – ”Hankitut tytäryritykset sisällytetään tilinpäätökseen hankintamenetelmää käyttäen, jonka mukaan hankitun yhtiön varat ja velat arvostetaan käypiin arvoihin hankintahetkellä. Hankinnasta syntyy liikearvoa, jos hankintameno ylittää hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvän arvon. Jos hankintameno alittaa konsernin hankkiman nettovarallisuuden käyvän arvon, näiden erotus kirjataan suoraan konsernin tuloslaskelmaan. Liikearvoista ei tehdä poistoja vaan liikearvoille suoritetaan arvonalentumistestaus vuosittain.” (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Kuvauksen perusteella Rapala VMC Oyj soveltaa IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen -standardia tytäryritysten hankintalaskelmassa sekä sisäisen omistuksen eliminoinnissa, kuten IFRS -normisto edellyttää.

Rapala VMC Oyj:n tilinpäätöksessä kerrotaan, että – ”Osakkuusyrietykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on 20–50 %:n osuus äänivallasta ja/tai huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Yhteisyrietykset ovat yrityksiä, joissa konserni käyttää toisen osapuolen kanssa yhteistä, sopimukseen perustuvaa määräysvaltaa. Tällä hetkellä osakkuus- ja yhteisyrietykset on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrietysten tuloksesta sisällytetään konsernin tuloslaskelmaan ennen liikevoittoa. Osakkuus- ja yhteisyrietysten kirjanpitoarvo kuvastaa konsernin osuutta osakkuus- ja yhteisyrietysten nettovarallisuudesta lisätynä hankinnassa syntyneellä liikearvolla ja vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla. mahdolliset realisoitumatomat voitot konsernin ja osakkuus- tai yhteisyrietyksen välillä eliminoidaan konsernin omistusosuu-den mukaisesti. Osakkuus- ja yhteisyrietysten tilinpäätökset on muutettu vastaamaan konsernin laskentaperiaatteita. Jos konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrietyksen tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, osakkuus- tai yhteisyrietysosakkeet merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä sen ylittäviä tappioita huomioida, ellei konsernilla ole muita veloitteita näihin yrityksiin liittyen.” (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Kuvauksen perusteella Rapala VMC Oyj on soveltanut osakkuusyriyten yhdistelyyn IAS 28 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyriytyksiin -standardia ja yhdistellyt osakkuus- ja yhteisyriytykset konsernitilin-päätökseen pääomaosuusmenetelmällä, kuten IFRS normisto edellyttää.

Tilinpäätöksen mukaan. - "Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Konsernin kaikki sisäiset liiketapahtumat kuten saamiset, velat ja sisäinen osingonjako sekä realisoitumattomat varaston ja aineellisten hyödykkeiden sisäiset katteet eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus on erotettu tuloksesta ja esitetty omana eränään konsernin omassa pääomassa määräysvallattomien omistajien omistusosuuden mukaisesti. Määräysvallattomien omistajien kanssa toteutuneiden liiketoimien vaikutukset on kirjattu omaan pääomaan, kun emoyriytyksen määräysvalta säilyy. mikäli määräysvalta tytäryriytyksessä menetetään, jäljellä oleva sijoitus arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Kuvauksen perusteella Rapala VMC Oyj on soveltanut sisäisen omistuksen eliminointiin hankintamenetelmää, kuten IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen -standardi edellyttää

4.2 Tytäryriytykset

Rapala konserniin kuuluu yhteensä yli 60 tytär-, osakkuus- ja yhteisyriytystä, liite 5.

Liitetieto 3 Rapala VMC Oyj:n konsernitilinpäätöksessä:

"Tammikuussa 2014 Rapala-konserni hankki 100 % ranskalaisen mystic s.a.r.l.:n osakekannasta ja määräysvallasta. Kauppahinta oli 0,2 milj. euroa. Päätävä tase viimeisteltiin ensimmäisen vuosineljänneksen aikana ja hankinnan perusteella kirjattiin 0,3 milj. euron liikearvo. Hankinnalla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen ja taseeseen. Yhtiö valmistaa onginnassa käytettäviä houkutinaiteita." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Kauppahinta näkyy konsernin rahavirtalaskelmassa, kohdassa Muut tytäryriytysten hankinnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla, -0,2 milj. euroa.

"Hankinnasta syntynyt 0,3 milj. euron liikearvo perustuu tuotevalikoiman laajentumisesta sekä jake-lusta odotettavissa oleviin synergiaetuihin. Kirjattu liikearvo ei ole vähennyskelpoinen verotuksessa. Liikearvo on varmennettu arvonalennustestauksen avulla. Hankinnat sisällytetään tilinpäätökseen hankintamenomenetelmää käyttäen. Hankittujen immateriaalioikeuksien käypä arvo on määritetty arvioituihin diskontattuihin rojaltilmaksuihin perustuen. Asiakassuhteiden käypä arvo on määritetty tuottooperusteisesti perustuen asiakassuhteiden tuottamiin rahavirtoihin niiden jäljellä olevana taloudellisena vaikutusaikana." (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Liitetieto 14 Rapala VMC Oyj:konsernitilinpäätöksessä:

”Rapala-konserniin kuuluu yksi yhtiö, jonka määräysvallattomien omistajien osuus on olennainen perustuen konsernin konsolidoituun tilikauden tulokseen. Konsernilla on 50 % omistusosuus ZAO normark -yhtiöstä, jonka kotipaikka on Venäjä. Loput 50 % omistaa Shimano Inc. Yhtiön toimiala on Rapala-konsernin ja Shimano Inc.:n tuotteiden jakeluliiketoiminta Venäjällä. Rapala-konsernilla on yhtiössä määräysvalta, joka perustuu operatiivisen johtamismallin lisäksi osakassopimukseen, joka antaa Rapala-konsernille äänenemmistön ZAO normark -yhtiön omistavan hallintayhteisön hallituksessa. Yhtiö käsitellään konsernissa tytäryhtiönä ja konsolidoidaan konsernin lukuihin täysimääräisesti.” (Rapala VMC Oyj:n tilinpäätös 2014.)

Rapala VMC Oyj määrittelee ZAO normark -yhtiön tytäryhtiöksi, koska se johtaa operatiivisia toimintoja ja sillä on sen lisäksi osakassopimus, jotka yhdessä antavat sille määräysvallan. Määräysvallattomien osakkaiden osuus yhtiön tuloksesta näkyy konsernin tuloslaskelmassa kohdassa, Jakautuminen määräysvallattomille omistajille yhteensä 1,0 milj. euroa, josta ZAO normarkin osuus 2,0 milj. vuonna 2014 ja taseen luvut näkyvät omassa pääomassa, kohdassa Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus yhteensä 8,2 milj. euroa, josta ZAO normarkin osuus 2,7 milj. vuonna 2014.

Alla esitetyt lyhennetyt tuloslaskelma- ja tasetiedot perustuvat ZAO normarkin raportoituihin lukuihin ennen sisäisten erien eliminointeja.

MILJ. EUR	määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta	
	2014	2013	2014	2013
ZAO normark	2,0	3,4	2,7	6,4
muut määräysvallattomien	-0,9	0,2	5,6	5,6
YHTEENSÄ	1,0	3,6	8,2	12,0

Lyhennetty tuloslaskelma, tase ja rahavirtalaskelma ZAO Normark

MILJ. EUR	2014	2013
Liikevaihto	31,5	37,7
Ostot ja muut kulut	-27,0	-30,5
Poistot	-0,1	-0,1
Korkotuotot ja -kulut	-0,5	-0,4
Tilikauden tulos	4,0	6,7
Tilikauden laaja tulos	4,0	6,7
Pitkäaikaiset varat	0,2	0,2
Lyhytaikaiset varat	10,8	16,7
Pitkäaikaiset velat	2,6	
Lyhytaikaiset velat	3,1	4,1
Oma pääoma	5,4	12,9
Liiketoiminnan rahavirta	4,9	5,4

Investointien rahavirta	-0,1	-0,1
Rahoituksen rahavirta	-3,5	-5,6

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

IASB:n mukaan tilinpäätöstä voidaan kutsua IFRS-tilinpäätökseksi vain, jos se täyttää kaikkien IFRS-standardien vaatimukset. Suomalaisen yhtiön on otettava IFRS-tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa huomioon myös suomen lainsäädännössä asetetut lisävaatimukset IFRS-standardien lisäksi. Lisävaatimuksia on esimerkiksi kirjanpitolaissa ja osakeyhtiölaissa. Listayhtiöitä koskevat lisäksi arvopaperimarkkinalaki ja Valtionvarainministeriön asetus arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta sekä Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet.

IFRS 10 -standardi edellyttää, että jokainen emoyritys, jolla on määräysvalta yhteen tai useampaan toiseen yhteisöön, esittää konsernitiilinpäätöksen. Laatimisen peruste on määräysvalta, jonka periaatetta tulee soveltaa sen tunnistamiseksi, onko emoyrityksellä eli sijoittajalla yksin tai yhdessä tytäryritystensä kanssa määräysvalta toisessa yhteisössä. Uutta IFRS 10 -standardissa on se, että yrityksen ei tarvitse hallita toista yritystä suoraan esimerkiksi äänivaltaosuuden tai sopimuksen perusteella, jotta sille syntyy määräysvalta toiseen yritykseen, vaan määräysvallan määrittely on periaatepohjaista.

Keskeinen muutos IFRS 10:ssä on määräysvallan määrittely uudelleen siten, että myös niin sanotut strukturoidut yhteisöt, (erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt), voidaan joutua yhdistelemään konsernitiilinpäätökseen. Aiemmin SIC 12:n perusteella erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt on voitu jättää yhdistelemättä, jos sijoittaja ei saanut valtaosaa hyödyistä ja riskeistä. IFRS 10 -standardiin ei sisälly vastaavaa vaatimusta. Sijoittajaa edellytetään kuitenkin huomioimaan altistuminen muuttuvien tuottojen riskille, etenkin silloin, kun määräysvalta ei perustu ääntenemmistöön.

Toinen muutos on, että IFRS 10 edellyttää arviota siitä, onko sijoittajalla de facto -määräysvalta tilanteessa, jossa sijoittajalla on merkittävästi enemmän äänioikeuksia kuin yhdelläkään muulla äänioikeuksien haltijalla tai näiden järjestäytyneellä ryhmällä ja muut osakeomistukset ovat laajalle hajautuneita. Tällöin voi olla mahdollista, että alle puolet kaikista äänioikeuksista riittää tuottamaan enemmistön yhtiökokouksessa. Vanha IAS 27 -standardi ei edellyttänyt de facto -määräysvallan huomioimista, mutta se oli laatimisperiaatteena mahdollista.

IFRS 10 -standardi edellyttää myös, että sijoittajan on arvioitava uudelleen, onko sillä määräysvalta sijoituskohteessa, jos tosiseikat ja olosuhteet viittaavat siihen, että yhdessä tai useammassa määräysvallan kolmesta osatekijästä on tapahtunut muutoksia, eli vallassa tai tuotoissa tai vallan ja tuottojen välisessä yhteydessä.

Rapala VMC Oyj:n tilinpäätöksessä uusi standardi muutti määräysvallan käsitettä, mutta uudella standardilla ei ollut merkittävää vaikutusta konsernitiilinpäätökseen. Rapala VMC Oyj olisi päätenyt samaan lopputulokseen tilinpäätöksessään IFRS 10 -standardista huolimatta.

Tässä opinnäytetyössä esitetyt tilinpäätöksen esimerkit eivät kata kaikkia IFRS-standardien edellyttämiä tietoja, koska käytännössä yritykset ovat erilaisia. Tilinpäätökseen vaikuttaa esimerkiksi yrityk-

sen toimiala ja jonkin asian olennaisuus sekä yrityksen johdon oma arvio tietyissä asioissa. Edellä mainituista seikoista johtuen tietyt standardit ja tulkintaohjeet eivät sovellu kaikille yhtiöille.

Opinnäytetyön tekemiseen on käytetty IFRS -asiantuntijoiden julkaisemaa materiaalia, joten aineisto pohjautuu luotettaviin tietoihin. Mielestäni opinnäytetyön tuloksia voidaan pitää luotettavina ja työn tulokset on tarkistettavissa.

Tätä opinnäytetyötä voi hyödyntää, jos haluaa tutustua tiivistetysti IFRS-konsernitilinpäätöksen laatimisen perusteisiin.

Opinnäytetyön tekemisen motiivina on ollut lähinnä oma oppiminen. Tätä työtä tehdessäni olen saanut paljon perustietoa IFRS-konsernitilinpäätöksen laatimiseen liittyen. Opin, että kysymyksessä on monimutkainen ja laaja-alainen normisto, jossa eri standardit ovat sidoksissa muihin standardeihin ja lisäksi IFRS-konsernitilinpäätöksen laatimista ohjailee myös suomalainen lainsäädäntö. Tästä johtuen työn rajaaminen oli haasteellista ja aikaa vievää.

Konsernitilinpäätösstandardit tarjoavat paljon tutkimusaiheita sekä yksittäin että yhdessä. Jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi vertailu suomen lainsäädännön ja IFRS-normiston välisistä eroista konsernitilinpäätöksessä. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla vaikka IFRS-konsernitilinpäätös käytäntöjen eroista eri EU-maiden välillä, eli onko tilinpäätösinformaatio laadittu ja esitetty samoja suosituksia ja ohjeita noudattaen?

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

ARVOPAPERIMARKKINALAKI. AML 746/2012. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-04-08]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120746>

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EY) N:O 1606/2002 Kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta. [Viitattu 2016-05-07.] Saatavissa:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32002R1606>

FINANSSIVALVONTA 2015. Mikä listayhtiö? [Viitattu 2016-05-08]. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Mika_listayhtio/Pages/Default.aspx

FINANSSIVALVONTA 2017. Tiedonantovelvollisuus. Listayhtiölle. Tiedonantovelvollisuus 3.5.2017. [Viitattu 2017-05-21]. Saatavissa:

<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Tiedonantovelvollisuus/Pages/Default.aspx>

HAARAMO, Virpi 2012. Kansainvälinen tilinpäätöskäytäntö. IFRS-raportointi. 4. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro.

IASB internet-sivut. [Viitattu 2016-05-21.] Saatavissa: <http://www.ifrs.org>

IFRS Foundation / IASB 2016. Who we are and what we do. [Viitattu 2016-05-21.] Saatavissa: <http://www.ifrs.org/About-us/Pages/Who-We-Are.aspx>

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN ASETUS 1315/2004 Rahoitusvälineiden arvostamisesta sekä merkitsemisestä tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-04-08]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20041315>

KHT-yhdistys - Föreningen CGR ry 2014. IFRS-tilinpäätösmalli 2014. Helsinki: KHT -Media.

KIRJANPITOLAKI. KPL 1997/1336; 1620/2015. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-05-07]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

KOMISSION ASETUS (EY) N:O 1126/2008 Tiettyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. [Viitattu 2017-04-02.] Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R1126&qid=1494283518659&from=EN>

KOMISSION ASETUS (EU) N:O 1254/2012 Tiettyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o (EY) 1606/2002 mukaisesti annetun asetuksen (EY) N:O 1126/2008 muuttamisesta kansainvälisten tilinpäätösstandardien IFRS 10, IFRS 11, IFRS 12, IAS 27 (2011) ja IAS 28 (2011) osalta. [Viitattu 2017-04-02.] Saatavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R1254&qid=1494283518659&from=EN>

KPMG 2013. IFRS - käytännön käsikirja. 3. uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing.

KPMG 2014. IFRS View 2014. KPMG:n neuvontapalveluiden IFRS-artikkelikokoelma. [Viitattu 2015-11-12.] Saatavissa: <http://www.kpmg.com/fi/fi/ajankohtaista/uutisia-ja-julkaisuja/ifrs-julkaisut/sivut/ifrs-view-2014.aspx.pdf>

KPMG 2016. IFRS View 2016. KPMG:n neuvontapalveluiden IFRS-artikkelikokoelma. [Viitattu 2017-05-03.] Saatavissa: <https://home.kpmg.com/fi/fi/home/uutiset-ja-julkaisut/2016/05/ifrsview-2016.html.pdf>

OSAKEYHTIÖLAKI. OYL 2006/624. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-04-08]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

RAPALA VMC OYJ. Konsernitilinpäätös 2014. [Viitattu 2017-05-02.] Saatavissa: http://rapalavmc.com/sites/rapalavmc.com/files/rapalavmc/documents/Rapala_TP_WEP_FI.pdf

SAARANEN-KAUPPINEN, A. & PUUSNIEKKA, A. 2006. Johdatus kvalitatiivisen tutkimuksen oppimisympäristön käyttöön ja perusteisiin. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkköjulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [Viitattu 2016-04-01.] Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1.html>

VALTIONVARAINMINISTERIÖN ASETUS. VMA 1020/2012 Arvopaperin liikkeeseenlaskijan säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2017-04-08]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20121020>

LIITE 1: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN TULOSLASKELMAT

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

TILINPÄÄTÖS 2014

RAPALA VMC OYJ

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

KONSERNIN TULOSLASKELMA

MILJ. EUR	2014	2013	LIITETIETO
Liikevaihto	273,2	286,6	2
Liiketoiminnan muut tuotot	1,0	0,8	4
Valmistusten ja keskenraa'isten tuotteiden varastojen muutos	2,8	2,2	
Valmistus omaan käyttöön	0,1	0,1	
Materiaalit ja palvelut	-131,0	-136,7	6
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	-65,6	-64,0	7
Liiketoiminnan muut kulut	-50,8	-54,9	5
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0,2	-0,5	13
Liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia	30,0	33,6	
Poistot ja arvonalentumiset	-7,1	-7,5	11, 12
Liikevoitto	22,9	26,1	
Rahoitustuotot ja -kulut	-7,2	-5,5	9
Voitto ennen veroja	15,7	20,6	
Tuloverot	-5,5	-4,6	10
TILIKAUDEN VOITTO	10,2	16,1	
Jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille	9,2	12,5	14
Määräysvallattomille omistajille	1,0	3,6	
Osakekohtainen tulos	0,24	0,32	30
Osakekohtainen tulos, EUR	0,24	0,32	
Laimennettu osakekohtainen tulos, EUR			
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	38 506	38 660	
Laimennettu osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	38 506	38 660	

KONSERNIN LAAJA TULOSLASKELMA

MILJ. EUR	2014	2013
Tilikauden voitto	10,2	16,1
Muut laajan tuloksen erät, verovaikutus huomioitu *		
Muuntoerot**	4,7	-7,1
Etuusperusteiset työsuhte-etuudet	-0,2	0,1
Rahavirran suojauksista**	-0,6	-0,1
Muutokset kauden aikana	-0,6	-0,1
Luokitellun muutokset	0,8	1,0
Rahavirran suojauksista yhteensä	0,2	0,9
Nettosijoituksista ja niiden suojauksista**		
Muutokset kauden aikana	0,1	-2,3
Nettosijoituksista ja niiden suojauksista yhteensä	0,1	-2,3
Muut laajan tuloksen erät yhteensä *	4,8	-8,4
TILIKAUDEN LAAJA TULOS	15,1	7,7
Jakautuminen		
Emoyhtiön omistajille	15,3	5,1
Määräysvallattomille omistajille	-0,2	2,6

* Jokaiseen laajan tuloksen erään liittyvä verovaikutus on esitetty liitetiedossa 10.

** Erä, joka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi.

LIITE 2: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN TASE

RAPALA VMC OYJ

TILINPÄÄTÖS 2014

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

KONSERNIN TASE

MILJ. EUR	2014	2013	LIITETIETO	MILJ. EUR	2014	2013	LIITETIETO
VARAT				OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Pitkäaikaiset varat				Oma pääoma			
Liikearvo	47,9	44,9	11	Osakepääoma	3,6	3,6	
Tavaramerkit	22,4	20,9	11	Ylikurssirahasto	16,7	16,7	
Asiakassuhteet	1,4	1,7	11	Arvonmuutosrahasto	-1,1	-1,4	
Muut aineettomat hyödykkeet	2,7	2,6	11	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	4,9	4,9	
Maa-alueet	1,8	1,8	12	Omat osakkeet	-5,2	-4,4	
Rakennukset ja rakennelmat	7,3	7,4	12	Edellisten tilikausien voitto	100,3	91,2	
Koneet ja kalusto	16,0	15,1	12	Tilikauden voitto	9,2	12,5	
Muut aineelliset hyödykkeet	5,4	4,6	12	Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma	128,3	123,1	19
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1,5	1,7	12	Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus	8,2	12,0	14
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1,0	0,8	13	Oma pääoma yhteensä	136,5	135,1	
Myytävikissä olevat rahoitusvarat	0,3	0,3	15	Pitkäaikaiset velat			
Korolliset saamiset ¹⁾	3,0	3,0	16	Korolliset velat ¹⁾	72,3	39,4	24
Korottomat saamiset	1,4	0,9	16	Korottomat velat	2,0	2,7	25
Laskennalliset verosaamiset	8,7	8,1	10	Työsuhde-etuuksista johtuvat veloitteet	2,3	1,9	20
Pitkäaikaiset varat yhteensä	120,8	113,7		Laskennalliset verovelat	9,0	8,1	10
Lyhytaikaiset varat				Varaukset		0,1	21
Vaihto-omaisuus	113,8	110,3	17	Pitkäaikaiset velat yhteensä	85,5	52,2	
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	60,9	59,2	16	Lyhytaikaiset velat			
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verosaamiset	1,4	2,9		Korolliset velat ¹⁾	43,9	77,8	24
Korolliset saamiset ¹⁾	1,1	1,0	16	Ostovelat ja muut korottomat velat	42,2	37,9	25
Rahavarat ¹⁾	12,2	16,9	18	Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat	1,4	1,0	
Lyhytaikaiset varat yhteensä	189,4	190,3		Varaukset	0,6	0,1	21
VARAT YHTEENSÄ	310,3	304,1		Lyhytaikaiset velat yhteensä	88,2	116,7	
				OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ	310,3	304,1	

1) Sisältyvät korolliseen nettovelkaan.

LIITE 3: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

RAPALA VMC OYJ

TILINPÄÄTÖS 2014

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

MILJ. EUR	2014	2013	LIITETIETO	MILJ. EUR	2014	2013	LIITETIETO
Tilikauden voitto	10,2	16,1		Rahoituksen rahavirta			
Oikaisuerät				Maksetut osingot emoyhtiön osakkeenomistajille	-9,2	-8,9	
Tuloverot	5,5	4,6	10	Maksetut osingot määräysvallattomille omistajille	-3,6		
Rahoitustuotot ja -kulut	7,2	5,5	9	Omien osakkeiden hankinta	-0,9	-1,0	
Ei-rahamääräisten erien oikaisu				Pitkäaikaisten lainojen nostot	40,0	9,5	
Poistot ja arvonalentumiset	7,1	7,5	11, 12	Lyhytaikaisten lainojen nostot	130,1	120,5	
Osakeperusteiset kannustusjärjestelmät		-0,3	7, 29	Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-10,0	-48,1	
Kurs sierot	-3,5	0,5	9	Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-164,4	-97,7	
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-0,2	0,5	13	Rahoitusleasingvelkojen maksut	-0,1	-0,1	
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä tytäryhtiöiden myyntivoitot ja -tappiot	0,5	0,1		Rahoituksen rahavirta yhteensä	-18,1	-25,9	
Muut oikaisut	0,6	0,2		Oikaisut	0,3	1,5	
Oikaisuerät yhteensä	17,1	18,6		Rahavarojen muutos	-4,2	-19,8	
Rahoituserät				Rahavarat tilikauden alussa	16,9	38,2	
Maksetut korot	-2,9	-3,5		Valuuttakurssien muutosten vaikutus	-0,5	-1,4	
Saadut korot	0,4	0,3		RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	12,2	16,9	18
Maksetut verot	-3,7	-4,9					
Saadut osingot	0,0	0,0					
Muut rahoituserät, netto	-1,1	-0,5					
Rahoituserät yhteensä	-7,3	-8,6					
Käyttöpääoman muutos							
Saamisten muutos	3,7	-6,7					
Vaihto-omaisuuden muutos	-4,9	-6,3					
Velkojen muutos	2,7	2,2					
Käyttöpääoman muutos yhteensä	1,5	-10,8					
Liiketoiminnan nettorahavirta	21,6	15,3					
Investointien rahavirta							
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-0,7	-0,6	11				
Aineellisten hyödykkeiden myynnit	0,4	0,2	12				
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	-7,9	-10,1	12				
Suffix-tuotemerkin hankinta	-0,8	-0,7	3				
Muut tytäryritysten hankinnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-0,2	0,0	3				
Willtech Giftin luovutus, rahavaroilla vähennettynä	1,0	0,5	3				
Korollisten saamisten muutos	0,1	-0,1					
Investointien rahavirta yhteensä	-8,0	-10,8					

LIITE 4: RAPALA VMC OYJ, LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

RAPALA VMC OYJ

TILINPÄÄTÖS 2014

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

LASKELMA KONSERNIN OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSISTA

MILL. EUR	EMOYHTIÖN OMIJALLE KUULUVA PÄÄOMA							OMA PÄÄOMÄN YHTEENSÄ	
	OSAKE- PÄÄOMA	YLIKURSSI- RAHASTO	ARVON- MUUTOS- RAHASTO	SUOJETTUN VAPAA OMAN PÄÄOMÄN RAHASTO	OMAT OSAKKEET	MUUNTOEROT	KERTYNEET VOITTOVARAT		MÄÄRÄYS- VALLATTOMIEN OMISTAJIEN OSUUS
Oma pääoma 1.1.2013	3,6	16,7	-2,3	4,9	-3,4	-4,1	112,8	9,4	137,7
Tilikauden voitto							12,5	3,6	16,1
Muut laajan tuloksen erät *									
Muuntoerot						-6,2		-1,0	-7,1
Etuuspohjaiset työsuhde-etuudet							0,1		0,1
Rahavirran suojaus			0,9						0,9
Nettosijoitukset ja niiden suojaus						-2,3			-2,3
Tilikauden laaja tulos			0,9			-8,4	12,6	2,6	7,7
Omien osakkeiden hankinta					-1,0				-1,0
Osingonjako							-8,9		-8,9
Osakeperusteiset maksut							-0,3		-0,3
Muut muutokset							0,0	0,0	0,0
OMA PÄÄOMA 31.12.2013	3,6	16,7	-1,4	4,9	-4,4	-12,5	116,2	12,0	135,1
Tilikauden voitto							9,2	1,0	10,2
Muut laajan tuloksen erät *									
Muuntoerot						6,0		-1,3	4,7
Etuuspohjaiset työsuhde-etuudet							-0,2		-0,2
Rahavirran suojaus			0,2						0,2
Nettosijoitukset ja niiden suojaus						0,1			0,1
Tilikauden laaja tulos			0,2			6,1	9,0	-0,2	15,1
Omien osakkeiden hankinta					-0,9				-0,9
Osingonjako							-9,2	-3,6	-12,8
OMA PÄÄOMA 31.12.2014	3,6	16,7	-1,1	4,9	-5,2	-6,5	116,0	8,2	136,5

* Verovaikutus huomioitu

LIITE 5: RAPALA VMC OYJ, KONSERNIYRITYKSET

RAPALA VMC OYJ

TILINPÄÄTÖS 2014

KONSERNITILINPÄÄTÖS, IFRS

32 KONSERNIYRITYKSET

TYTÄRYHTIÖT ALUEITTAIN		MAA	KONSERNIN OMISTUSOSUUS (%)	TOIMINNAN LUONNE
Pohjoismaat				
Rapala VMC Iceland ehf	*	Islanti	100	Jakelu
Normark Norway AS	*	Norja	100	Jakelu
Remen Slukfabrikk AS		Norja	100	Hallinto
Vangen AS		Norja	100	Hallinto
Mora Ice AB		Ruotsi	100	Hankinta
Normark Scandinavia AB	*	Ruotsi	100	Jakelu
KL-Teho Oy	*	Suomi	100	Tuotanto
Marttiini Oy	*	Suomi	100	Tuotanto
Normark Sport Finland Oy	*	Suomi	100	Hankinta
Normark Suomi Oy		Suomi	100	Jakelu
Peltonen Ski Oy		Suomi	100	Tuotanto
Rapala Shimano East Europe Oy	2)	Suomi	50	Hallinto
Normark Denmark A/S	*	Tanska	100	Jakelu
Muu Eurooppa				
Rapala Finance N.V.	*	Belgia	100	Hallinto
Normark Spain SA	*	Espanja	100	Jakelu
Rapala B.V.	*	Hollanti	100	Hallinto
ACE Ltd.		Iso-Britannia	100	Hallinto
Dynamite Baits Ltd.	*	Iso-Britannia	100	Tuotanto
Normark Sport Ltd.		Iso-Britannia	100	Hallinto
SIA Normark Latvia		Latvia	100	Jakelu
Normark UAB		Liettua	100	Jakelu
Normark Portugal SA		Portugali	100	Jakelu
Normark Polska Sp.z.o.o.	*	Puola	100	Jakelu
Mystic s.a.r.l.	1)	Ranska	100	Tuotanto
Rapala France SAS	*	Ranska	100	Jakelu
VMC Pêche SA	*	Ranska	100	Tuotanto
SC Normark Sport Romania S.r.l.		Romania	66,6	Jakelu
Rapala-Fishco AG	*	Sveitsi	100	Jakelu
Normark S.r.o.	2)	Tsekin tasavalta	50	Jakelu
Normark Hungary Ltd	*	Unkari	66,6	Jakelu
VMC-Water Queen Ukraine	2)	Ukraina	50	Jakelu
FLLC Normark	2)	Valko-Venäjä	50	Jakelu
OOO Raptech	*	Venäjä	100	Tuotanto
ZAO Normark	2)	Venäjä	50	Jakelu
Marttiini Oü		Viro	100	Tuotanto
Normark Eesti Oü		Viro	100	Jakelu
Rapala Eesti AS	*	Viro	100	Tuotanto
Pohjois-Amerikka				
Normark Inc.		Kanada	100	Jakelu
NC Holdings Inc.	*	USA	100	Hallinto
Normark Corporation		USA	100	Jakelu
Normark Innovations, Inc.		USA	100	Hankinta
VMC Inc.		USA	100	Jakelu

1) Hankittu 2014

2) Määräysvalta Rapala-konsernilla

* Emoyhtiön omistamat osakkeet

TYTÄRYHTIÖT ALUEITTAIN	MAA	KONSERNIN OMISTUSOSUUS (%)	TOIMINNAN LUONNE	
Muut maat				
Rapala VMC Australia Pty Ltd	*	Australia	100	Jakelu
Rapala V.M.C. Do Brazil	*	Brasilia	100	Jakelu
Normark Chile Ltd		Chile	100	Jakelu
Rapala VMC South-Africa Distributors Pty Ltd.	*	Etelä-Afrikka	70	Jakelu
Rapala VMC Korea Co., Ltd	*	Etelä-Korea	100	Jakelu
Rapala VMC (Hong Kong) Ltd	*	Hongkong	100	Hankinta
Willtech (PRC) Ltd.		Hongkong	100	Tuotanto
PT Rapala Indonesia	*	Indonesia	100	Jakelu
PT Rapala VMC Batam		Indonesia	100	Tuotanto
PT VMC Fishing Tackle Indonesia		Indonesia	100	Tuotanto
Rapala Japan K.K.	*	Japani	100	Jakelu
Normark Kazakhstan LLP	2)	Kazakstan	50	Jakelu
Rapala VMC (ShenZhen) Ltd		Kiina	100	Tuotanto
Kentec Gift (Shenzhen) Ltd		Kiina	100	Jakelu
Rapala VMC China Co.	*	Kiina	100	Jakelu
Rapala VMC (Asia Pacific) Sdn Bhd.	*	Malesia	100	Jakelu
Rapala VMC Mexico S. de R.L. de C.V		Meksiko	100	Jakelu
Rapala VMC Singapore Pte. Ltd.		Singapore	100	Hallinto
Rapala VMC (Thailand) Co., Ltd.	*	Thaimaa	100	Jakelu
OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYKSET				
Shimano Normark UK Ltd.	*	Iso-Britannia	50	Jakelu
Lanimo Oü		Viro	33,3	Tuotanto

ULKOMAISET SIVULIIKKEET

Rapala VMC (Hong Kong) Ltd, sivuliike Taiwanilla
 Normark S.r.o., sivuliike Slovakian tasavallassa

1) Hankittu 2014

2) Määräysvalta Rapala-konsernilla

* Emoyhtiön omistamat osakkeet